

gemeente
Zoetermeer

Stadsbeheer

Basisinrichting en Beheervisie Openbare Ruimte
onderdeel: Beheervisie **Openbare Ruimte** 2009-2020

Z o e t e r m e e r s t e e d s o n d e r n e m e n d

Basisinrichting en Beheervisie Openbare Ruimte

Onderdeel:

Beheervisie Openbare Ruimte 2009-2020

Samenvatting

De Beheervisie Openbare Ruimte 2009-2020

De Beheervisie wordt vijfjaarlijks vastgesteld door de raad en benoemt de middellange tot lange termijn doelstellingen voor het *beheer*.

Bij het vaststellen van de Beheervisie 2005-2015 is afgesproken dat de Beheervisie na 5 jaar zou worden geëvalueerd en geactualiseerd.

De actualisatie zou daarom niet eerder dan 2010 hoeven plaatsvinden. Om meerdere redenen is ervoor gekozen de actualisatie toch al in 2008 uit te voeren:

- Actualisatie in 2008 levert tijdig de juiste en actuele cijfers en uitgangspunten voor de begrotingsbehandeling;
- De vaststelling van de Visie Openbare Ruimte in 2008, waardoor de wens bestaat om de samenhang tussen de VOR en Beheervisie te verduidelijken;
- De vaststelling van de Basis Inrichting Openbare Ruimte (BIOR) als uitwerking van de VOR;
- De langere termijnen waarover de beheerbudgetten zijn geraamd;
- Maatschappelijke en andere ontwikkelingen en beleidsdoelstellingen die gevolg hebben voor de wijze waarop het beheer van de openbare ruimte plaatsvindt of zou moeten plaatsvinden.

In het beheer worden drie niveaus nagestreefd: A (hoog), B (basis) en C (laag). De na te streven kwaliteitsniveaus zijn weergegeven in onderstaande figuur.

Centra Woongebieden Hoofdinfrastructuur Bedrijventerreinen Recreatiegebieden

Groen

Bomen	A	B	B	B	C
Beplanting	A	B	B	B	C
Gras	A	B	B	B	B
Natuurlijk groen	afhankelijk van het ontwikkelingsstadium van de beplanting				
Onkruid in beplanting	A	B	C	B	C
Grof zwerfvuil in groen	A	A	A	B	B
Fijn zwerfvuil in groen	B	B	B	B	B

Verharding

Elementen	B	C	B	C	C
Elementen voet/fietspad	B	B	B	B	B
Asfalt	B	C	B	C	C
Asfalt voet/fietspad	B	B	B	B	B
Markering	B	B	B	B	B
Onkruid in verharding	B	B	B	C	C
Grof zwerfvuil op verharding	A	A	A	B	B
Fijn zwerfvuil op verharding	B	B	B	B	B

Meubilair

Verlichting	B	B	B	B	B
Banken en afvalbakken	A	B	B	B	B
Spelen	volgens het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS)				
Graffiti	B	B	B	B	B

In de Kwaliteitscatalogus zijn alle beheerniveaus vertaald in meetbare doelen. Bij ieder niveau hoort een maatregelenpakket en bijbehorend kostenplaatje. De keuze voor een ander kwaliteitsniveau heeft daarom

altijd financiële gevolgen. De *menukaart beheer* in de bijlage laat zien welke meer- of minderkosten horen bij een hogere of lager beheerkwaliteit.

Bij de evaluatie van het beheer blijkt zowel de burgerschouw als uit de quick scan dat de kwaliteit voor het verwijderen van zwerfvuil, met name daar waar kwaliteit A is gekozen, niet voldoet aan de gestelde ambitie. Dit beeld wordt bevestigd door de omnibusenquête: de meeste respondenten geven aan dat de kwaliteit voor zwerfvuil verwijdering niet voldoet. Inmiddels is gestart met het project 'Schoon Zoetermeer', waarbij de huidige situatie in beeld wordt gebracht en verbetervoorstellen worden gedaan voor een schonere stad. Ook is in 2008 een extra ploeg in het stadshart en de wijkwinkelcentra ingezet om het zwerfvuil te verwijderen. Met deze maatregelen wordt de kwaliteit A voor het 'groe' zwerfvuil naar verwachting gehaald. Voor klein zwerfvuil blijkt de doelstelling A te hoog gegrepen. Het voorstel is daarom voor fijn zwerfvuil niveau B vast te stellen.

Belangrijkste conclusie voor wat betreft de beheerfinanciën is dat de met zorg opgebouwde en beheerde Reserve Groot Onderhoud (RGO) zorgvuldig beheerd moet blijven om ook in de verdere toekomst (na 2060) de te verwachten grote uitgaven voor de vervanging van kunstwerken te kunnen financieren.

De in 2008 gemaakte afspraak dat voor alle investeringsimpulsen in de openbare ruimte de financiële beheergevolgen moeten worden berekend en aan het bestuur ter besluitvorming moeten worden voorgelegd, is van levensbelang voor de 'dekkingsgraad' van de RGO. Met andere woorden: voor investeringen in de openbare ruimte, anders dan voorziene vervangingen die al in de RGO zijn opgenomen, dient apart beheerbudget geregeld te worden.

Inhoudsopgave	Blz.
1. Inleiding	6
1.1 Beheren is noodzaak	6
1.2 Aanleiding voor actualisatie van de Beheervisie 2005-2015	6
1.3 Leeswijzer	10
2. Beheer van de openbare ruimte	11
2.1 Beheerprincipes	11
2.2 Kwaliteitscatalogus	12
2.3 Begrippen beheer en onderhoud	13
3. Wettelijk kader	14
3.1 Kapitaalgoederen in de gemeentewet	14
3.2 Zorgplicht	14
3.3 Wegen	14
3.4 Groen en speelvoorzieningen	15
3.5 Water en riolering	15
3.6 Flora- en Faunawet	15
3.7 Kabels en leidingen	16
3.8 Overige wettelijke kaders	16
4. Ontwikkelingen in beheer	17
4.1 Beheerbewust ontwerpen en ontwerpbewust beheren	17
4.2 Samenwerken in beheer	17
4.3 Verantwoord ondernemen	19
4.4 Natuurlijk beheer	19
4.5 Handhaving	21
5. Evaluatie van beheer	22
5.1 Monitoring een continue proces	22
5.2 Omnibusenquête 2007	23
5.3 Burgerschouw 2007	23
5.4 Quick scan 2007	23
5.5 Meldingen	24
5.6 Raadsbesluiten over kwaliteitsniveaus	24
5.7 Samenvatting	24
6. De Beheervisie	25
6.1 Genuanceerde kwaliteitskeuzes	25
6.2 Centra: veilig, aantrekkelijk, en goed bereikbaar	25
6.3 Woongebieden: schoon, heel en veilig	26
6.4 Hoofdwegen: verkeersveilig met een soepele verkeersafwikkeling	27
6.5 Bedrijventerreinen: functioneel en bereikbaar	28
6.6 Recreatie- en buitengebieden: recreatief en natuurlijk	28
6.7 Samenvatting	29
7. Financiële relatie tussen inrichting en beheer	30
7.1 Inleiding	30
7.2 Duurdere inrichting = duurder beheer	30
7.3 De menukaart inrichting en beheer	30
7.4 Samenvatting	31
8. Financieel kader	32
8.1 Inleiding	32
8.2 De berekeningen	32
8.3 Reserve Groot Onderhoud	32
8.4 Algemene Dienst	32
8.5 Conclusie	33
Bijlagen	
Menukaart beheer	
Menukaart Inrichting en Beheer	
Uitgangspunten berekeningen RGO	

1 Inleiding

1.1 Beheren is noodzaak

Het collegeprogramma 2006-2010 – Mee(R) Doen – beschrijft: “Zoetermeer moet een groene, schone en milieuvriendelijke stad zijn, waarin we zuinig zijn op de natuurlijke hulpbronnen en de beschikbare openbare ruimte. Dat doen we door de stad goed te onderhouden en samen met gemeenten om ons heen verstandig om te gaan met de nog open ruimte”. In de beheervisie wordt dit verwoord in de onderstaande uitgangspunten.

Zorg voor de leefomgeving

De openbare ruimte is het visitekaartje van de stad. Het bepaalt mede of er sprake is van een attractief woon-, werk- en leefklimaat. Voor bedrijven en bewoners is de kwaliteit van de buitenruimte een reden om zich wel of niet ergens te vestigen. Uit onderzoek is gebleken dat de kwaliteit van de woonomgeving zelfs het gedrag van mensen beïnvloedt. Bovendien is bekend dat de economische waarde van de stad mede afhankelijk is van de kwaliteit en uitstraling van het openbaar gebied. Er bestaat een relatie tussen de openbare ruimte, de waarde van het onroerend goed en dus ook de inkomsten voor de gemeente vanuit de Onroerende Zaak Belasting.

Al met al voldoende redenen om goed voor onze openbare ruimte te zorgen. Een zorg waarbij veel partijen betrokken zijn en waarmee nogal wat geld gemoeid is. Een zorg dus die vraagt om afstemming, doelmatige besteding van middelen en een planmatige aanpak.

Verantwoord beheer van kapitaalbezit

De openbare ruimte wordt bedacht, ontworpen en ingericht om in de behoeften van mensen te voorzien. De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke maatschappelijke functie. Het gaat bijvoorbeeld om het *verplaatsen, verblijven en beleven*.

Door het gebruik, maar ook door natuurlijke omstandigheden zijn vrijwel alle voorzieningen aan slijtage onderhevig. Ook vinden er soms ongewenste activiteiten en ontwikkelingen plaats. Zonder een actief beheer zou dit spoedig leiden tot verval en functieverlies.

De gemeente draagt als eigenaar van de openbare ruimte de verantwoording voor dit kapitaalbezit. Hierbij past een verantwoord beheer. De openbare ruimte in Zoetermeer beslaat circa 1.250 hectare, samengesteld uit:

- Verharding: 520 hectare
- Openbaar groen: 745 hectare
- Riolering: 750 km
- Lichtmasten: 26.000 stuks
- Speelplekken: 352 stuks.

1.2 Aanleiding voor actualisatie van de Beheervisie 2005-2015

Bij het vaststellen van de Beheervisie 2005-2015 is afgesproken dat de Beheervisie na 5 jaar zou worden geëvalueerd en geactualiseerd.

De actualisatie zou daarom niet eerder dan 2010 hoeven plaatsvinden. Om meerdere redenen is ervoor gekozen de actualisatie toch al in 2008 uit te voeren:

- Actualisatie in 2008 levert tijdig de juiste en actuele cijfers en uitgangspunten voor de begrotingsbehandeling;
- De vaststelling van de Visie Openbare Ruimte in 2008, waardoor de wens bestaat om de samenhang tussen de VOR en Beheervisie te verduidelijken;

- De vaststelling van de Basis Inrichting Openbare Ruimte (BIOR) als uitwerking van de VOR;
- De langere termijnen waarover de beheerbudgetten zijn geraamd;
- Maatschappelijke en andere ontwikkelingen en beleidsdoelstellingen die gevolg hebben voor de wijze waarop het beheer van de openbare ruimte plaatsvindt of zou moeten plaatsvinden.

Kortom: de nieuwe planvormen vragen om een herijking van de afspraken die zijn gemaakt in de Beheervisie 2005-2015. De afstemming tussen het beheer van de openbare ruimte en andere beleidsterreinen vindt plaats in de Visie Openbare Ruimte. In de Beheervisie 2008-2018 wordt daarom verwezen naar de VOR voor wat betreft de afstemming met andere gemeentelijke beleidsterreinen.

In dit hoofdstuk wordt de onderlinge samenhang tussen de verschillende planvormen in het beheer van de openbare ruimte verduidelijkt.

De Visie Openbare Ruimte 2008

De Visie Openbare Ruimte 2008 (hierna VOR) is vastgesteld voor de middellange termijn en verwoordt alle belangrijke uitgangspunten voor de openbare ruimte in Zoetermeer. In de VOR zijn de doelstellingen voor de openbare ruimte afgestemd met andere beleidsterreinen en relevante beleidsnota's, zoals het Stadsnatuurplan, Waterplan, GRP, Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid, Masterplan 2025 en niet te vergeten de Stadsvisie, de eveneens in 2008 wordt vastgesteld.

De VOR stelt als doel: "een vitale, veilige, plezierige, (be)leefbare, duurzaam ingerichte en goed beheerbare openbare ruimte voor iedereen die er gebruik van maakt. Met voldoende aandacht voor alle facetten van het gebruik: wonen, werken, verblijven en vervoeren. Bij het beheren van de openbare ruimte heeft de gemeente duidelijk de regie. Zij wordt hierbij ondersteund door de gebruikers van de openbare ruimte en andere betrokkenen".

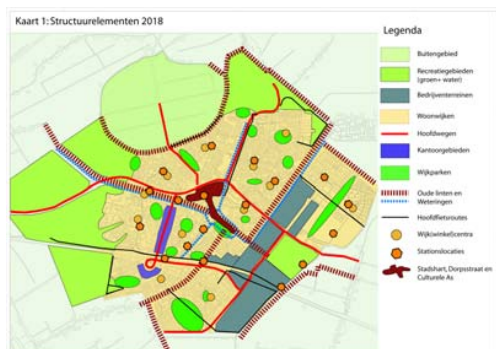
De VOR beschrijft de onderlinge samenhang tussen de inrichting, het beheer en het gebruik van de openbare ruimte. Die samenhang tussen inrichting, beheren en gebruik wordt in figuur 1 weergegeven.

Figuur 1 Samenhang tussen de inrichting, het beheer en gebruik van de openbare ruimte (bron: VOR)

De VOR bepaalt de kwaliteitsdoelstellingen voor de verschillende *structurelementen* van de stad. Met andere woorden: voor verschillende stadsdelen zijn verschillende niveaus benoemd die uitgangspunt zijn voor het inrichten én het beheer van de stad. Elke wijk heeft zijn eigen kenmerken en karakteristieken. In zowel de inrichting als het beheer van de openbare ruimte komt dat onderscheid tot uitdrukking. Het gebiedsgericht beheer zoals dat is ingezet in de Beheervisie 2005-2015, komt op die manier tot uitdrukking.

Figuur 2 toont de verschillende structurelementen in Zoetermeer.

Figuur 2 Structurelementen Zoetermeer (bron: VOR)

Figuur 3 laat de verschillende kwaliteitsdoelstellingen zien voor de inrichting én het beheer van de openbare ruimte, zoals die zijn vastgesteld in de VOR 2008.

In de VOR wordt prioriteit gegeven aan het verhogen van de kwaliteit van groen (-structuren), het versterken van de identiteit van wijken en daarmee de onderlinge diversiteit tussen wijken. Parels in de wijken zoals wijkparken dienen te worden opgeknapt en duurzaam op een hogere kwaliteit te worden onderhouden. Participatie en betrokkenheid krijgen volop aandacht in de VOR, bijvoorbeeld in de vorm van het laten meebeslissen bij de inrichting van de openbare ruimte, maar ook door het versterken van recreatieve routes. Voor een uitgebreide uitleg en toelichting op de tabel wordt hier naar de VOR zélf verwezen.

TOETSINGSKADER VOR			
STRUCTUURELEMENTEN		INRICHTING	BEHEER
I	Buitengebied	Eenvoudig	C
II	Recreatiegebieden (groen en water)	Eenvoudig	C
III	Bedrijventerreinen	Standaard	B
IV	Woonwijken	Standaard	B
		Extra	
V	Stadswater	Standaard	B
VI	Hoofdwegen	Standaard	B
VII	Kantoorgebieden	Extra	B
VIII	Wijkparken	Extra	B
IX	Weteringen Oude Linten	Extra	B
		Extra	
X	Hoofdfietsroutes	Extra	B
XI	Wijk(winkel)centra Stationslocaties	Extra	A
		Extra	
XII	Stadshart, Dorpsstraat en Culturele As	Exclusief	A

Figuur 3: kwaliteitsdoelen van de openbare ruimte in Zoetermeer conform de VOR

De Basis Inrichting en Beheervisie Openbare Ruimte (BIBOR)

De BIBOR is eigenlijk een verzameling van documenten die gezamenlijk de uitwerking zijn van de beleidsdoelen uit de VOR:

- De Beheervisie 2009-2020;
- De Basis Inrichting Openbare Ruimte (BIOR);
- De Menukaarten Beheer en Inrichting en Beheer;
- De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.

De Beheervisie Openbare Ruimte 2009-2020

De Beheervisie wordt vijfjaarlijks vastgesteld door de raad en benoemt de middellange tot lange termijn doelstellingen voor het *beheer*. In figuur 3 zijn de doelstellingen schematisch weergegeven per structuurelement. In figuur 3 is inzichtelijk dat er in het beheer drie niveaus worden nagestreefd: laag, basis en hoog. In hoofdstuk 6 van de Beheervisie zijn deze kwaliteitsdoelstellingen gespecificeerd per discipline, dat wil zeggen 'groen', 'wegen', 'reiniging' etc. In figuur 7 op pagina 29 zijn de doelstellingen schematisch weergegeven.

Met de Beheervisie worden de geldstromen gelabeld voor de eerste vijf jaar, met daarbij een financiële prognose voor 60 jaar, tot 2070. De eerstvolgende herijking vindt plaats in 2015.

De Basis Inrichting Openbare Ruimte (BIOR)

De Basis Inrichting Openbare Ruimte (BIOR) is de uitwerking van de VOR voor wat betreft de *inrichting* van de openbare ruimte. De BIOR is de verzameling van voorwaarden, wensen en richtlijnen, die bij het ontwerp van de openbare ruimte moeten worden meegenomen.

De BIOR is een middel om het principe van beheerbewust ontwerpen (zie ook figuur 1) te realiseren.

De BIOR dient een tweeledig doel:

- de initiatiefnemer en ontwerper vóóraf duidelijkheid verschaffen over de voorwaarden die moeten worden opgenomen in het programma van eisen van een project in de openbare ruimte. De BIOR geldt als zodanig als een standaard programma van eisen. De toepasselijke voorwaarden kunnen worden opgenomen in een projectgebonden programma van eisen;
- de beheerder toetsingscriteria aanreiken die kunnen worden gebruikt bij de beoordeling van plannen.

De BIOR is een dynamisch document dat wordt aangepast aan de stand der techniek, vernieuwde inzichten en naar aanleiding van bijvoorbeeld proeven en praktijkervaringen.

De Menukaarten

In de Beheervisie is de beheerkwaliteit benoemd.

Om een indicatie te geven van de meer- of minderprijs van een keuze voor een hogere respectievelijk lager niveau, is de *menukaart beheer* ontwikkeld, opgenomen in de bijlage.

De beheerkosten worden niet slechts beïnvloed door de keuze voor een hogere of lagere beheerkwaliteit, maar ook door de keuze voor een hogere of lagere inrichtingskwaliteit. De financiële relatie tussen inrichting en beheer wordt in hoofdstuk 7 onder de loep genomen. Om de financiële relatie inzichtelijker te maken én opdrachtgevers de financiële consequenties te kunnen laten zien van een gewenste hogere inrichtingskwaliteit van de openbare ruimte, is de *menukaart inrichting en beheer* ontwikkeld. Ook deze menukaart is in de bijlage opgenomen.

Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte

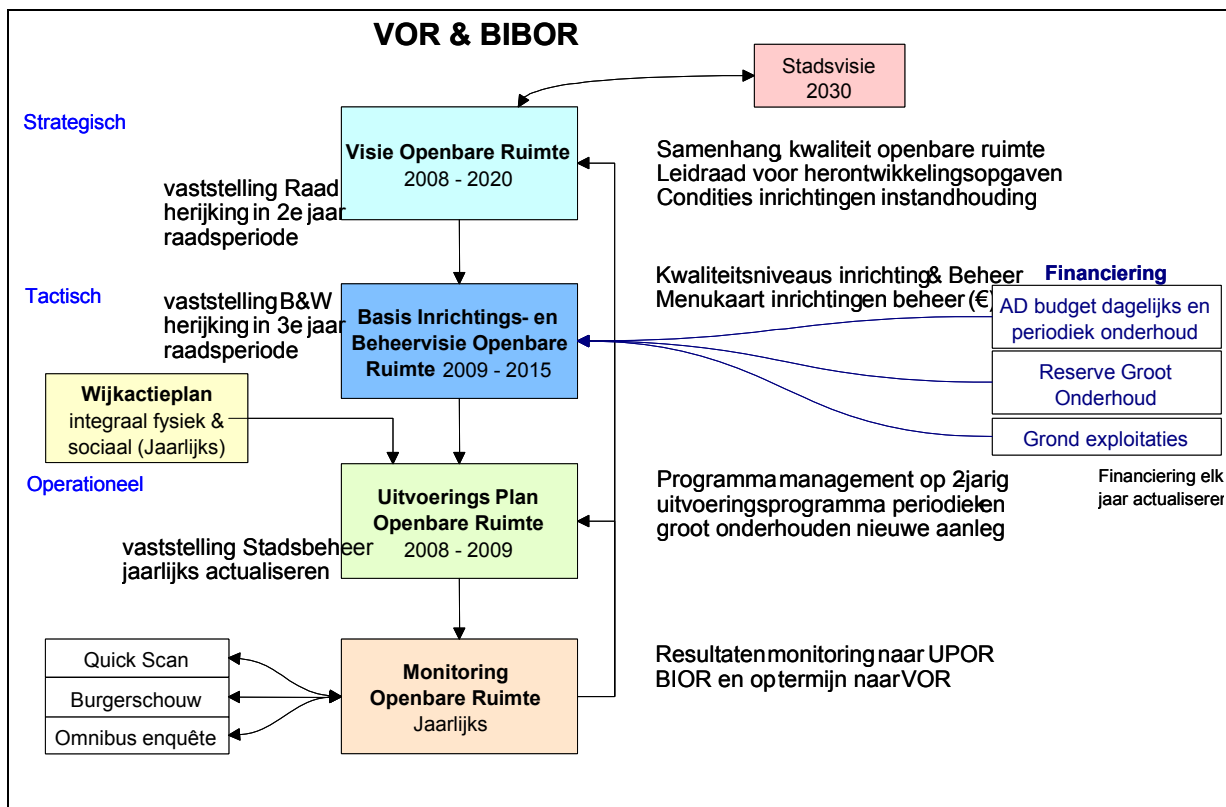
De kwaliteitsdoelen zijn vastgelegd en in beeld gebracht in een *kwaliteitscatalogus* voor het beheer van de openbare ruimte. Het doel van de kwaliteitscatalogus is om de kwaliteit zo concreet en meetbaar mogelijk te beschrijven. De kwaliteitscatalogus wordt gebruikt bij de monitoring van de kwaliteit door de gemeente en bewoners. Daarnaast vormt het de basis voor de onderhoudscontracten voor het onderhoud van de openbare ruimte. De kwaliteitscatalogus is aangepast aan de landelijke CROW systematiek en daarmee gewijzigd ten opzichte van de versie die in de Beheervisie 2005-2015 werd gehanteerd. In 2.2 wordt uitgebreid aandacht besteed aan de inhoud en opzet van de kwaliteitscatalogus.

Uitvoeringsprogramma Openbare Ruimte (UPOR)

Het Uitvoeringsprogramma Openbare Ruimte (UPOR) is de planning en uitwerking van de BIOR en komt in de plaats van het BOR (Beheerplan Openbare Ruimte). In de UPOR staat de planning van de verschillende onderhoudsprojecten (dagelijks en groot onderhoud) en de projecten die voortvloeien uit de VOR en Beheervisie (herinrichtingen en omvorming). De inhoud van het UPOR wordt als input gebruikt voor de

wijkactieplannen. In de wijkactieplannen worden samen met andere betrokken partners (bijvoorbeeld waterschap, woningcorporaties, nutsbedrijven) door het wijkmanagement jaarlijks afspraken gemaakt over het fysieke en sociale beheer per wijk of buurt. Omdat de openbare ruimte toegankelijk en sociaal veilig moet zijn, zijn dit randvoorwaarden waarmee bij de projecten uit de UPOR wordt rekening gehouden.

De samenhang tussen de diverse beschreven planvormen die samen de BIBOR vormen, is weergegeven in figuur 4.

Figuur 4 samenhang tussen de VOR, de BIBOR en het UPOR (bron: VOR)

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van de Beheervisie worden de beheerprincipes en basisbegrippen in het beheer toegelicht. Ten opzichte van de Beheervisie 2005-2015 zijn deze principes en basisbegrippen niet anders geformuleerd. De actuele wettelijke kaders en de uitwerking daarvan op gemeentelijk niveau komen aan bod in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden de meest relevante en kenmerkende ontwikkelingen in het beheer in Zoetermeer beschreven. In hoofdstuk 5 wordt het beheer van de afgelopen periode geëvalueerd en wordt beschreven op welke wijze het beheer wordt geëvalueerd en gemonitord.

Hoofdstuk 6 is de kern van de Beheervisie en benoemt de kwaliteitsniveaus van het beheer in de openbare ruimte. De financiële relatie tussen inrichten en beheer wordt inzichtelijk gemaakt in hoofdstuk 7 en in de bijbehorende bijlagen. Hoofdstuk 8 ten slotte bevat de informatie over de beheerkosten en de benodigde dekking van die kosten.

2 Beheer van de openbare ruimte

In dit hoofdstuk worden eerst de principes beschreven die als vertrekpunt gelden bij het beheer van de openbare ruimte in Zoetermeer. Vervolgens wordt in 2.2 aandacht besteed aan de opzet en gebruik van de kwaliteitscatalogus. Het hoofdstuk sluit af met een drietal kernbegrippen in het beheer.

2.1 Beheerprincipes

Bij het beheer van de openbare ruimte in Zoetermeer worden onderstaande principes gevolgd:

- burger centraal;
- integraal en samenhangend;
- resultaatgericht;
- kwaliteitsgericht;
- gebiedsgericht.

Hieronder worden deze principes nader toegelicht.

De burger centraal

De Zoetermeerse burger is zeer betrokken bij het beheer van de openbare ruimte. Zijn mening is van groot belang en bestuurlijk wordt grote waarde gehecht aan betrokkenheid en inbreng van de burger. Het versterken van de relatie tussen burger en bestuurder is een speerpunt in het gemeentelijke beleid.

Bij de evaluatie van het beheer wordt steeds de mening van de bewoners van Zoetermeer gepeild, zie hoofdstuk 5.

Integraal en samenhangend

Alle onderdelen van de openbare ruimte, zoals wegen, groen, water en netheid worden in samenhang beschouwd. We zien immers op straat niet alleen een trottoir of een groenstrook, maar we bekijken alles in één oogopslag. Het valt niet op dat een weg goed onderhouden is, als de aangrenzende groenstrook vol zwerfvuil ligt.

Integraal geldt verder ook bij onderhoudsprojecten in het kader van groot onderhoud of vervanging. Wanneer de riolering vervangen moet worden, leidt dit tot een dermate grote ingreep in het openbaar gebied, dat ook onderdelen zoals wegen, groen en verlichting worden meegenomen.

Resultaatgericht

Resultaat telt in het beheer van de openbare ruimte. De gemeente Zoetermeer stuurt niet op de *inspanning*, maar op het bereikte *resultaat*. De afgesproken kwaliteit wordt nagestreefd met de benodigde middelen (menskracht, materiaal en geld). Als het beschikbare budget te klein is om de gestelde doelen te halen en een efficiëntere of effectievere bedrijfsvoering blijkt niet mogelijk, is herijking van de gestelde doelen aan de orde.

Kwaliteitsgericht

In de VOR zijn de verschillende kwaliteiten benoemd voor zowel de inrichting als het beheer. De Beheervisie is een uitwerking van de VOR en benoemt de *technische beheerkwaliteit*: de gewenste technische staat van onderhoud, waarmee de bestaande functionaliteit en veiligheid van de voorzieningen wordt gewaarborgd.

Het resultaat van de beheerinspanningen is vastgelegd met objectieve, meetbare en toetsbare kwaliteitsnormen, onderhoudsniveaus en eenheidsprijen. Dit zijn landelijke normen van het CROW.

De kwaliteiten zijn vastgelegd en in beeld gebracht in een *kwaliteitscatalogus* voor het beheer van de openbare ruimte. Het doel van de kwaliteitscatalogus is om de kwaliteit zo concreet en meetbaar mogelijk te beschrijven. In 2.2 wordt uitgebreider stilgestaan bij de kwaliteitscatalogus.

Gebiedsgericht

In de Beheervisie zijn de kwaliteitskeuzes en ambities per gebiedstype op hoofdlijnen beschreven. De eisen die aan de openbare ruimte gesteld worden, kunnen immers verschillend zijn voor bijvoorbeeld een winkelcentrum of een woongebied. In Zoetermeer wordt onderscheid gemaakt naar centra zoals stadshart en winkelcentra, woonwijken, hoofdwegen, bedrijfsterreinen en recreatiegebieden.

2.2 De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte

De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte, kortweg de Kwaliteitscatalogus, is de basis voor het opstellen van de onderhoudscontracten en -bestekken én voor het vergelijken van de kwaliteit van de openbare ruimte met de afgesproken kwaliteitsdoelen. Voor de toetsing van de prestaties van de aannemer aan de gemaakte afspraken en omschreven kwaliteitsdoelen is de Kwaliteitscatalogus uitgewerkt in een zogenaamde inspectiemodule. De Kwaliteitscatalogus is daarmee essentieel voor de monitoring van de kwaliteit en wordt gebruikt bij de jaarlijkse burgerschouw en quickscan.

De Kwaliteitscatalogus is aangepast aan de landelijke systematiek van de CROW, omdat deze systematiek is toegespitst op de werkbeschrijving in bestekken en werkwijze in de uitvoering van het onderhoud. Dit betekent dat niet de niveaus zélf zijn veranderd, maar wél de verbeelding, naam en omschrijving van die niveaus. Een voorbeeld is opgenomen in figuur 6.

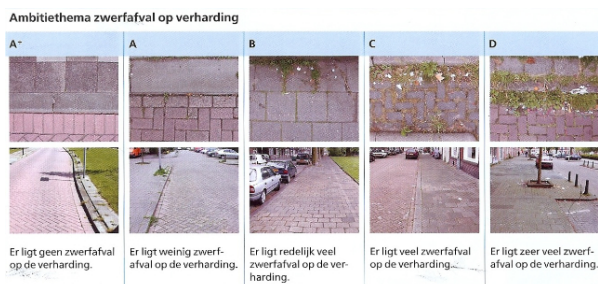
In figuur 5 wordt de wijziging in naamgeving van de niveaus bij de oude en nieuwe systematiek weergegeven.

Beheerkwaliteitsniveaus volgens oude systematiek	Beheerkwaliteitsniveaus volgens nieuwe systematiek
zeer hoog	A+
Hoog	A
Basis	B
Laag	C
zeer laag	D

Figuur 5 Naamgeving oude en nieuwe beheerkwaliteitsniveaus

De keuzemogelijkheden voor de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte zijn:

- A+:** perfect onderhouden, als nieuw, niets op aan te merken, zeer schoon en netjes;
- A:** goed onderhouden, slechts incidenteel wat minder, vrijwel geheel schoon en netjes;
- B:** voldoende onderhouden, standaard en degelijk, wel wat op aan te merken, redelijk netjes;
- C:** enige achterstanden bij het onderhoud, sober, matig, niet netjes en vuil;
- D:** schade en grote achterstanden bij het onderhoud, zeer matig tot onaanvaardbaar en zeer vuil.

Figuur 6 voorbeeld meetlat

2.3 Begrippen beheer en onderhoud

Binnen het onderhoud onderscheiden we dagelijks, periodiek en groot onderhoud.

Dagelijks onderhoud

Dagelijks onderhoud is gerelateerd aan herstellen van beschadigingen van kleine omvang. In het bijzonder ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter voorkoming van verloedering van de openbare ruimte. Het serviceonderhoud naar aanleiding van verzoeken van bewoners valt binnen deze vorm van onderhoud. Dagelijks onderhoud is niet te voorzien, is niet te plannen en behoeft derhalve geen specifieke voorbereiding.

Voorbeelden: Het repareren van bestrating, meubilair etc., het ontstoppen van kolken en huisaansluitingen, het verhelpen van schade ten gevolge van vandalisme en storm.

Periodiek onderhoud

Het periodiek onderhoud is gericht op de duurzame instandhouding van wegen, groenvoorzieningen, openbare verlichting etc. Dit onderhoud is gericht op het handhaven van de bestaande functies en gebruiksmogelijkheden, en het behalen van de reguliere planmatige levensduur.

Bij periodiek onderhoud wordt in beginsel geen wijziging aan de bestaande situatie aangebracht. De werken worden programmatisch en planmatig opgezet en uitgevoerd.

Voorbeelden: het maaien van gras en snoeien van beplanting, het bestraten en weer op hoogte brengen van verharding, het schilderen van lichtmasten en het verwisselen van lampen etc.

Groot onderhoud

Groot onderhoud vindt plaats aan het einde van de reguliere levensduur. Door de vervanging van materialen en constructies vindt een fundamentele verbetering van de kwaliteit plaats. Het is ingrijpend onderhoud dat de nodige afstemming vraagt met bewoners, ondernemers en andere gebruikers van de openbare ruimte. Hierdoor neemt de plan- en uitvoeringsfase in het algemeen circa twee jaar in beslag.

Groot onderhoud is een uitgelezen gelegenheid om functionele wijzigingen door te voeren vanuit andere overwegingen en prioriteiten dan het technisch beheer, bijvoorbeeld het verhogen van de sociale veiligheid of toegankelijkheid van de openbare ruimte. Die functionele wijzigingen worden gefinancierd uit de daarvoor bestemde bronnen en middelen, anders dan de beheerbegroting.

Voorbeelden van groot onderhoud: reconstructie van wegen, vervangen van verouderde groenvoorzieningen, plaatsen van nieuwe verlichting en sloop en nieuwbouw van kunstwerken etc.

3 Wettelijk kader

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de wettelijke kaders die van invloed zijn op het beheer van de gemeente Zoetermeer. De relevante wet- en regelgeving op landelijk, provinciaal en regionaal niveau wordt kernachtig beschreven.

Voor het beheer van de openbare ruimte voldoet de gemeente aan de wettelijke kaders binnen deze regelgeving.

3.1 Kapitaalgoederen in de gemeentewet

In artikel 212 van de Gemeentewet is geregeld hoe de uitgangspunten van het financiële beleid worden vastgelegd. In de Zoetermeerse verordening staat dat het college minstens eens in de vier jaar een nota "onderhoud openbare ruimte" aanbiedt. Deze nota geeft het kader weer voor het onderhoud en het beoogde kwaliteitsniveau voor de kapitaalgoederen (wegen, kunstwerken, openbaar groen, water en straatmeubilair), met de (norm)kosten en het meerjarig budgettair beslag.

In deze nota wordt ingegaan op de stand van zaken en kan de raad de kaders voor het toekomstig beleid uiteenzetten. Bij de begroting en de jaarstukken doet het college vervolgens verslag over de voortgang van het onderhoud (en eventuele achterstanden), in de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen".

Met de Beheervisie 2009-2020 geeft Zoetermeer invulling aan deze wettelijke verplichting.

3.2 Zorgplicht

Er is geen overkoepelend wettelijk kader waarin voor gemeenten alle rechten en plichten met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte vastgelegd zijn. De algemeen geldende wettelijke kaders zijn vastgelegd in het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Daarnaast heeft de gemeente te maken met specifieke wet- en regelgeving van onder andere provincies en waterschappen.

Als algemeen uitgangspunt geldt dat de gemeente een zorgplicht heeft voor het handhaven en bevorderen van de veiligheid in de openbare ruimte. De gemeente moet kunnen aantonen dat door inspecties en onderhoud een optimale zorg heeft plaatsgevonden. Bij onvoldoende bewijs kan de aansprakelijkstelling leiden tot toekenning van schadevergoedingen.

3.3 Wegen

De verantwoordelijkheden van de gemeente als wegbeheerder zijn het meest specifiek uitgewerkt en vastgelegd in de Wegenwet en de Wegenverkeerswet. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud van alle op haar grondgebied liggende openbare wegen en weguitrusting (verlichting, borden), die niet in beheer zijn van rijk of provincie. De Wegenwet vereist dat de beheerder door tijdig onderhoud zorgt voor het instandhouden van het in de wegen geïnvesteerde kapitaal.

De Wegenverkeerswet legt de verantwoordelijkheid van de gemeente (als wegbeheerder) vast voor de publiekrechtelijke zorg voor de veiligheid. Beheer en onderhoud aan wegen is noodzakelijk (duidelijkheid en

zichtbaarheid bij onderhoudswerkzaamheden). Hierdoor kan de weggebruiker beter anticiperen op mogelijk onveilige situaties.

Eind 1997 is het convenant Duurzaam Veilig afgesloten tussen onder meer het rijk, provincies en gemeenten. In grote lijnen is in dit convenant vastgesteld dat er een categorisering van wegen wordt gemaakt naar verkeersaders en verblijfsgebieden en dat deze wegen volgens bepaalde richtlijnen worden vormgegeven. Duurzaam Veilig biedt een aantal handvatten voor het inrichten, beheren en onderhouden van de openbare ruimte. Zoetermeer voldoet aan Duurzaam Veilig.

3.4 Groen- en speelvoorzieningen

In het Attractiebesluit (Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen) worden eisen gesteld aan de veiligheid van speeltoestellen. De beheerder is verantwoordelijk voor een goede plaatsing en installatie, inspectie en onderhoud. De resultaten van de inspecties worden bijgehouden in een logboek.

De zorgplicht voor het beoordelen van schade door bomen, bijvoorbeeld door omwaaien, wordt ingevuld door periodieke visuele inspecties. Daarbij wordt de VTA-methode (visual tree assessment) gehanteerd. Waar nodig wordt aanvullend onderzoek gepleegd.

3.5 Water en riolering

Aanleg en beheer van rioleringen is een gemeentelijke taak op basis van de Wet milieubeheer. De gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op te stellen. Zoetermeer heeft in 2006 een GRP vastgesteld (GRP 2007-2011).

De Wet verontreiniging oppervlaktewater is ingesteld ter bescherming van oppervlaktewateren tegen lozingen en andere mogelijke verontreinigingen. Daarom moeten tijdens onderhoudswerkzaamheden aan kunstwerken (met name bruggen) beschermende maatregelen worden getroffen om verontreiniging tegen te gaan.

Het Waterschap geeft in de Keur en het Peilbesluit regels voor het onderhoud van watergangen en oevers. In het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn afspraken vastgelegd om (het ruimtebeslag voor) watersystemen op orde te brengen en te houden. Deze afspraken hebben vooral betrekking op de na te streven kwaliteit en hoeveelheid water (berging) binnen de gemeentegrenzen.

Vanaf eind 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. Deze richtlijn richt zich op de bescherming van grond- en oppervlaktewateren en stelt zich ten doel dat alle Europese wateren in het jaar 2015 een 'goede toestand' hebben bereikt. De doelstellingen hebben betrekking op de hoeveelheid aanwezige chemische stoffen en op de ecologische kwaliteit. Voor de ecologische doelstelling worden de doelstellingen bepaald voor de grotere wateren, de 'waterlichamen', in Zoetermeer de Zoetermeerse plas en de afvoertocht van de Binnenwegse polder. Voor de overige wateren geldt het 'stand still'-beginsel: er mogen geen maatregelen worden uitgevoerd die nadelige effecten hebben op de waterkwaliteit.

3.6 Flora – en Faunawet

Ook in de Flora en Faunawet is sprake van een zorgplicht van degene die projecten in de openbare ruimte voorbereidt en uitvoert. Degene die initiatieven neemt in de openbare ruimte, wordt geacht zo min mogelijk schade te berokkenen aan de flora en fauna. Voor de gemeente betekent de zorgplicht concreet dat zij in de toekomst voor de maatregelen in de openbare ruimte een gedragscode hanteert (de gedragscodes 'bestendig

beheer' en 'ruimtelijke ontwikkeling' zijn in 2008 nog in ontwikkeling en zullen na vaststelling aan het ministerie van Landbouw en Voedselkwaliteit ter goedkeuring worden voorgelegd.)

3.7 Kabels en leidingen

De Wet Informatie Uitwisseling Ondergrondse Netten (WION) is per 5 februari 2008 in werking getreden. De WION verplicht zorgvuldiger graven en verplichte informatie-uitwisseling tussen grondroerders en de kabel- en leidingbeheerders moet het aantal graafincidenten aanzienlijk terugdringen. De WION vervangt de Klic-melding die jarenlang op vrijwillige basis tussen leidingeigenaren en grondroerders is toegepast.

De wet regelt de verantwoordelijkheden van netbeheerders, opdrachtgevers en grondroerders. De opdrachtgever moet ervoor zorgen dat de graafwerkzaamheden zorgvuldig kunnen worden uitgevoerd. Dit houdt in dat de grondroerder voldoende tijd en gelegenheid moet krijgen om zijn werkzaamheden uit te voeren. De grondroerder krijgt de verplichting om zorgvuldig te graven. Dit houdt in dat er in ieder geval een graafmelding is gedaan en onderzoek naar de ligging van het net en het kaartmateriaal op de graaflocatie aanwezig is. De netbeheerder meldt twee keer per jaar (januari en juli) het aantal schadegevallen bij het Kadaster. Zo kan ook bijgehouden worden of het aantal graafschades afneemt.

3.8 Overige wettelijke kaders

Andere relevante wetten en regels zijn bijvoorbeeld het Bouwstoffenbesluit en de ARBO. Het Bouwstoffenbesluit geeft de verplichtingen met betrekking tot hergebruik van materialen. En de ARBO schrijft veilige werkomstandigheden voor, bijvoorbeeld via afzetting bij wegwerkzaamheden.

4 Ontwikkelingen in beheer

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen van de recente en afgelopen jaren beschreven die voor het beheer van de openbare ruimte in Zoetermeer van belang zijn.

4.1 Beheerbewust ontwerpen en ontwerpbewust beheren

In de beheervisie 2005-2015 is het voornemen uitgesproken om meer aandacht te besteden aan de uitwisseling en onderlinge afstemming tussen beheer en ontwerp van de openbare ruimte. Dit is in de eerste plaats gebeurd in de VOR, waarin de relatie tussen inrichten en beheer uitgebreid aandacht krijgt (zie figuur 1) en in de tweede plaats in de vorm van de BIOR.

Met de BIOR (zie hoofdstuk 1) heeft de ontwerper duidelijke handvatten voor het ontwerpen van een beheerbare openbare ruimte en beschikt de beheerder over een toetsingskader.

De BIOR is totstandgekomen in overleg tussen ontwerpers, beheerders, projectleiders, beleidsmakers en heeft daarmee draagvlak in de organisatie.

De komende jaren zal de toepassing en het gebruik van de BIOR alle aandacht vragen.

De BIOR is een instrument waarvan de actualiteit continue aandacht vraagt.

4.2 Samenwerken in beheer

De gemeente Zoetermeer stimuleert alle vormen van samenwerking in het beheer van de openbare ruimte. In deze paragraaf worden de verschillende vormen kort besproken.

Publiek-private samenwerking

De gemeente heeft een wettelijke taak in het beheer van de openbare ruimte. Er zijn situaties waarbij de traditionele rolverdeling niet zo vanzelfsprekend is. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van semi-openbare ruimte (openbaar toegankelijke ruimte in eigendom van particulieren). De VOR vraagt aandacht voor het uitgeven en privatiseren van de openbare ruimte daar waar dat verhoging van de kwaliteit oplevert. In het algemeen zet de gemeente vaker in op meer publieke en private samenwerking (PPS) bij het beheer van (semi-)openbare ruimten.

Parkmanagement is hiervan een belangrijk voorbeeld. Hierbij gaat het meestal om het beheer van bedrijventerreinen, kantorenlocaties en winkelcentra.

In de VOR is het uitgangspunt verwoord dat op bedrijventerreinen de openbare ruimte zo beperkt mogelijk blijft en zo veel mogelijk wordt uitgegeven. De VOR stelt ook als doel het zoveel mogelijk invoeren van parkmanagement op bestaande en nieuwe terreinen en stelt dat er zoveel mogelijk samenwerking gezocht moet worden met ondernemers. In de VOR wordt parkmanagement ook voorgesteld in de scholendriehoek in de wijk Palenstein.

Een recent voorbeeld van parkmanagement is de beheerovereenkomst die de gemeente sluit met Rodamco, de eigenaar van het grootste gedeelte van het stadshart. Doel is het behalen van een hogere dan gemeentelijk afgesproken beheerkwaliteit. De winkeliers willen daarvoor betalen. In de beheerovereenkomst wordt vastgelegd dat Rodamco ten minste de gemeentelijk afgesproken beheerkwaliteit realiseert. De gemeente maakt het bestek. Een ander voorbeeld zijn de Noordelijke bedrijventerreinen, waar een proces voor revitalisering is gestart, met als doel de algehele uitstraling en de gebruiks- en belevingswaarde van de

terreinen te verbeteren en op peil te houden. Een hoger kwaliteitsniveau van inrichting en onderhoud van de openbare ruimte is daarbij een van de dringende wensen vanuit de bedrijven.

Adoptie door bewoners van een deel van de openbare ruimte is een ander voorbeeld van publiek-private samenwerking. In de gemeente zijn bewoners actief die participeren in het onderhoud van de openbare ruimte, voornamelijk met het schoonhouden van de buitenruimte (onkruid, zwerfafval, speeltoestellen etc.) of het onderhoud van het groen. Dit betekent in het algemeen een extra impuls in kwaliteit boven op de inspanning die geleverd wordt door de gemeente. De ervaringen van zowel de gemeente als de woningcorporaties met deze bewonersinitiatieven zijn zeer positief. “Iedereen wordt er beter van”.

Adoptie zal meer onder de aandacht gebracht worden bij bewoners, bijvoorbeeld bij inspraakprocedures bij projecten in de openbare ruimte.

Twee voorbeelden van adoptie zijn de adoptie van rotondes de hoofdwegenstructuur door ondernemers (zij bepalen én betalen de inrichting en het onderhoud van de rotonde zélf) en het onderhoud van de openbare ruimte rondom woonzorgcomplex Bijdorplan door de bewoners / eigenaren (de openbare ruimte is hier uitgegeven en over het beheer zijn geen afspraken gemaakt tussen gemeente en bewoners.)

Bij de ‘Groene Kreek’, in de wijk Oosterheem, is een deel van het onderhoud van het openbaar gebied *overgedragen* aan de bewoners. De bewoners zorgen voor het schoon en heel houden van een binnenterrein, waarvoor zij het de door de gemeente gereserveerde budget ontvangen.

Zowel bij parkmanagement, adoptie als overdracht van beheertaken geldt dat de gemeente duidelijke afspraken wil maken over het onderhoud én de inrichting van de openbare ruimte door derden om te voorkomen dat het beheer plaatsvindt op een manier die de gemeente ongewenst vindt. Een voorbeeld daarvan is chemische onkruidbestrijding; Zoetermeer heeft afgesproken dat zij onkruid op niet-chemische wijze bestrijdt. Dat principe zou ook moeten gelden voor particulieren die het onderhoud van de openbare ruimte op zich nemen.

De BIOR zou moeten gelden als richtsnoer voor elke externe partij die de (semi)openbare ruimte ontwerpt.

Verkoop en verhuur van snippergroen

De snippergroen regeling biedt bewoners de mogelijkheid om kleine “snippers openbaar groen” te kopen of te huren. Voorwaarden zijn dat het niet strijdig is met het bestemmingsplan, het geen structureel te handhaven groen betreft, er geen verkeersonveilige situaties door ontstaan en er geen riolering, kabels en leidingen in de grond liggen.

Participatie

De gemeente Zoetermeer hecht veel waarde aan participatie van bewoners bij totstandkoming en uitvoering van beleid. De participatieladder beschrijft verschillende vormen van participatie, die uiteenlopen van informeren naar participeren.

De Stadsvisie en VOR zijn in overleg met vertegenwoordigers uit de samenleving totstandgekomen.

In het beheer van de openbare ruimte worden bewoners betrokken bij het schouwen (zie hoofdstuk 5) en hebben zij inspraak bij ieder ontwerp van de openbare ruimte. Bij het formuleren en bij de uitvoering van het speelbeleid hebben bewoners vergaande zeggenschap, onder andere over waar en welke speeltoestellen worden geplaatst.

Een belangrijk signaal uit de bewonersschouwen is evenwel dat bewoners vinden dat zij in het algemeen laat betrokken worden bij de uitvoering van projecten, zoals een herinrichting van een straat.

De uitdaging voor de gemeente in de komende jaren is bij het beheer van de openbare ruimte een zodanige vorm van participatie te organiseren, dat het beheer technisch, financieel en kwalitatief voldoet aan de afgesproken normen en tegelijkertijd de mening van bewoners zoveel mogelijk wordt betrokken bij de planvorming en uitvoering.

In de VOR wordt in ieder geval op meerdere onderwerpen de ambitie uitgesproken de betrokkenheid te vergroten, bijvoorbeeld bij de (her)inrichting van parken of andere plekken waar een nieuwe functie aan de openbare ruimte wordt gegeven

4.3 Verantwoord ondernemen

Bij het beheer van de openbare ruimte wordt op verschillende manieren getracht om mensen die in de reguliere arbeidsmarkt niet of niet gemakkelijk aan bod komen, werk te bieden. Zo is in de integrale onderhoudsbestekken van de wijken opgenomen dat de aannemer personeel inzet van de Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk-Zoetermeer (DSW). Bij het project omgevingsvaklieden wordt met behoud van uitkering gewerkt aan het beheer van de openbare ruimte.

Biesieklette beheert de fietsenstallingen Zuidwaarts, Noordwaarts, Centrum-West, Rokkeveen en Driemanspolder. In het contract met Biesieklette is opgenomen dat in principe mensen worden aangetrokken die een uitkering ontvangen in het kader van de wet Werk en Bijstand.

4.4 Natuurlijk Beheer

In de VOR wordt prioriteit gegeven aan het verhogen van natuurwaarden in de openbare ruimte en het streven naar duurzame biotopen. In deze paragraaf wordt preciezer geformuleerd wat Zoetermeer onder natuurlijk beheer verstaat en op welke wijze daaraan invulling wordt gegeven. Natuurlijk beheer betreft zowel groenbeheer als waterbeheer.

Groenbeheer

In Zoetermeer is door de raad hoge prioriteit toegekend aan het bevorderen en instandhouden van een grote diversiteit aan plant- en diersoorten. Het is tevens één van de vier thema's van het project Duurzaam Zoetermeer. Natuurlijk beheer is één van de instrumenten om dat te bewerkstelligen. Ongeveer de helft van het totaal areaal groen wordt in Zoetermeer natuurlijk beheerd. Kenmerkend voor de stad is de hoge mate van veranderlijkheid en het vaak intensieve gebruik van de openbare ruimte. De natuur speelt hier op in met de ontwikkeling van levensgemeenschappen die kenmerkend zijn voor vroege successiestadia. De ervaring heeft inmiddels geleerd dat je met een standvastig en consequent natuurlijk beheer ecologische rust kunt creëren met als gevolg een relatief hoge biodiversiteit. Zo'n beheer is afgestemd op de ontwikkelingsfase van de begroeiing en bestaat uit het regelmatig uitvoeren van kleine ingrepen. Bij die ingrepen zal vaak gekozen worden voor duurzame soorten en voor soorten die het stedelijk dierenleven bevorderen. Samenlevat is bij natuurlijk beheer de successie richtinggevend.

Voor het meten van de resultaten van het natuurlijk beheer is een groot aantal kwaliteitsdoelstellingen beschikbaar.

Voor grazige begroeiingentypen zijn dat onder meer:

- het aantal (bloeiende) soorten uit de glanshaverhooilanden per oppervlakte-eenheid
- de aanwezigheid van bedreigde soorten (rode lijst)
- de mate van compleetheit van de levensgemeenschap (bijbehorende fauna)
- de mate van aanwezigheid van storingsindicatoren.

Voor houtige begroeiingen zijn dat onder meer:

- verticale opbouw in kruid/struik en boomlaag
- horizontale opbouw in kern/mantel/zoom
- aanwezigheid van inhammen en voorposten
- aanwezigheid van fauna-aantrekkende soorten
- aanwezigheid bos(rand)planten in relatie tot de aanwezigheid van storingsindicatoren

- de aanwezigheid van bedreigde soorten (rode lijst)
- aanwezigheid liggend en staand dood hout
- aanwezigheid strooiselverteeders.

Het geheel dient verzorgd en esthetisch aantrekkelijk over te komen en een natuurlijk uitstraling te hebben.

Natuurlijk beheer is niet minder, maar anders dan het op instandhouding gerichte cultureel beheer. De beheerkwaliteitsniveaus in de Beheervisie zijn een aanduiding van het niveau van cultureel groenbeheer en zeggen niets over de hierboven genoemde kwaliteitsindicatoren. Een gebied met een lage beheerkwaliteit kan wel degelijk een hoge natuurkwaliteit hebben. Voor het natuurlijk groen zijn wel maatlaten ontwikkeld, om aan te geven hoe natuurlijk beheerd groen er uit zou kunnen zien.

De komende jaren zal het (natuurlijk) groenbeheer veel aandacht vragen om diverse redenen. Allereerst bij het vertalen van de kwaliteitsdoelstellingen in de bestekken en werkschrijvingen. Ten tweede streeft de gemeente Zoetermeer naar een officieel door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode FF-wet die een andere manier van werken in de openbare ruimte met zich mee brengt. De interne en externe communicatie van die gedragscode is een uitgelezen gelegenheid om aandacht te vragen voor en te besteden aan de natuurdoelen van het natuurlijk beheer en de daarmee samenhangende kwaliteitscriteria.

In de communicatie met bewoners over het beheer van de openbare ruimte is eveneens aandacht nodig voor natuurlijk beheer. Een natuurlijk beheerde openbare ruimte vergt van de gebruiker een andere kijk op de leefomgeving. De beelden die zo'n omgeving met zich mee brengt worden niet altijd begrepen, terwijl natuurbeleving in de directe woonomgeving wel als een groot goed wordt gezien. Wat voor de hele openbare ruimte geldt, geldt overigens ook voor natuurlijk beheerd groen: het moet schoon zijn en een goed verzorgde indruk maken.

Een goed moment om met bewoners stil te staan of aandacht te besteden aan de doelstellingen van natuurlijk (groen)beheer is de schouw in 2009.

Waterbeheer

De Kaderrichtlijn Water gaat ervan uit dat in 2015 al het oppervlaktewater in Nederland in een goede ecologische toestand verkeert. De aanleg van natuurvriendelijke oevers is één van de instrumenten om daaraan een bijdrage te leveren. Verantwoordelijk voor de waterkwaliteit zijn de waterschappen die in Zoetermeer ook het beheer

van vrijwel al het water verzorgen. De realisatie van natuurvriendelijke oevers is ook een doelstelling uit het Waterplan (2002) en tevens stelt de VOR kwaliteitsbehoud bij verdichting van de stad als doel door o.a. ecologisch beheer van de waterlopen toe te passen (mogelijk te maken) en meer natuurvriendelijke oevers aan te leggen. De nota "Natuurvriendelijk Oevers in Zoetermeer" (1997) geeft de principes weer voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers. Bij de planning van groot onderhoud aan watergangen en beschouwingen in de UPOR zal per locatie gekeken worden hoe de natuurvriendelijke oevers zullen worden aangelegd daar iedere situatie om een eigen aanpak vraagt.

4.5 Handhaving

De afgelopen jaren is meer aandacht ontstaan voor de handhaving van gebruiksregels in de openbare ruimte. Voorbeelden zijn het uitstallingenbeleid en het parkeerbeleid. In 2008 is ook de afdeling 'Vergunningverlening, handhaving & toezicht' (VTH) gestart, waardoor alle handhavende taken van de gemeente bij één afdeling zijn neergelegd. In de openbare ruimte handhaven zij ondermeer het storten van tuinafval en het in gebruik nemen van een parkeerplaats bij bijvoorbeeld een verbouwing.

In de VOR wordt de onderlinge relatie en samenhang benadrukt tussen juist beheer, een juiste inrichting en juist gebruik van de openbare ruimte. Deze drie kritische succesfactoren kunnen niet zonder elkaar.

In de komende jaren is blijvend aandacht nodig voor het onjuist en ongewenst gebruik van de buitenruimte. Bijvoorbeeld het zonder vergunning of toestemming in gebruik nemen van gemeentegrond door particulieren als tuin of parkeerplaats is ongewenst en dient te worden aangepakt.

5 Evaluatie van het beheer

Bij een actualisatie van beleid vormt een evaluatie van het huidige beleid het vertrekpunt. Deze evaluatie is gericht op de wijze waarop en de mate waarin de ambities zijn waargemaakt.

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de vraag of de gewenste kwaliteit gehaald wordt en op welke wijze dat wordt vastgesteld. De vraag of het budget toereikend genoeg om die kwaliteit ook in de toekomst te realiseren, wordt beantwoord in hoofdstuk 7.

In dit hoofdstuk komen de verschillende manieren waarop de kwaliteit van de openbare ruimte wordt gemeten aan de orde. De tevredenheid van de burger met de kwaliteit wordt gemeten met de omnibusenquête (5.2) en de burgerschouw (5.3). De resultaten van de verschillende metingen worden jaarlijks gerapporteerd aan de raad.

In 5.5 worden de raadsbesluiten opgesomd, die na 2005 wijziging hebben aangebracht in de gewenste kwaliteitsniveaus ten opzichte van de Beheervisie 2005-2015.

5.1 Monitoring is een continue proces

Metten is weten. Dat geldt ook voor de beheerkwaliteit.

De gemeente laat daarom jaarlijks op diverse manieren meten en toetsen of de afgesproken kwaliteit wordt behaald:

- **De quick scan.** Een extern bureau voert jaarlijks een visuele meting uit door steekproefsgewijs op 160 locaties de kwaliteit te meten aan de hand van de kwaliteitscatalogus uit het Beheerplan;
- **Technische inspecties.** Voor wat betreft de verschillende technische inspecties is afgesproken ook deze zo veel mogelijk door een extern bureau te laten doen. Het gaat dan om de controle van de technische staat van de speeltoestellen, de wegen, de riolering, de bruggen en de tunnels (kunstwerken) en openbare verlichting. De VTA bij bomen (Visual Tree Assessment) wordt door de gemeente (SBU) gedaan);
- **Beheercontrole.** Het dagelijks beheer van de openbare ruimte wordt wekelijks gecontroleerd en bijgestuurd. Een nieuwe inspectiemethode, gebaseerd op de kwaliteitscatalogus, is in ontwikkeling;
- **De omnibusenquête.** Eens per jaar wordt een enquête verspreid onder Zoetermeerse bewoners, waar zij om hun mening gevraagd worden over diverse onderwerpen, onder andere de openbare ruimte;
- **De burgerschouw.** Sinds 2006 voert Stadsbeheer de burgerschouw uit. Bewoners spreken hun oordeel uit over de kwaliteit van de openbare ruimte met dezelfde meetmethode als de quickscan: de kwaliteitscatalogus. In 2006 is de burgerschouw in één wijk uitgevoerd. In 2007 is het aantal wijken uitgebreid. Vanaf 2008 wordt de burgerschouw in alle wijken, met uiteindelijk '100% dekking' van de stad Zoetermeer.

De technische inspecties en beheercontrole hebben als doel te meten of de uitvoerder en aannemers hun werk hebben gedaan volgens de afspraken.

De quick scan en de burgerschouw meten de beheerkwaliteit en de omnibusenquête meet de tevredenheid daarover bij de bewoners. In onderstaande paragrafen wordt kort stilgestaan bij de quick-scan, omnibusenquête en burgerschouw. Ook worden de meldingen uit het melddesk-systeem geanalyseerd.

5.2 Omnibusenquete 2007

Gemiddeld rapportcijfer dat respondenten geven aan de kwaliteit van de openbare ruimte in de woonwijken is 6,4. Voor winkelcentra is het gemiddelde rapportcijfer een 6,9. Hoofdwegen en naastliggende de fiets- en voetpaden scoren 6,7.

Het rapportcijfer geeft weer in welke mate de respondenten vinden dat de afgesproken kwaliteit gehaald wordt. Een 6 en hoger betekent dat men vindt dat de afgesproken kwaliteit gehaald wordt.

Voor winkelcentra en hoofdwegen vinden de meeste respondenten dat de afgesproken kwaliteit gehaald wordt.

Voor alle onderdelen gezamenlijk geldt dat ongeveer 20% van mening is dat de afgesproken kwaliteit niet wordt gehaald. 70-80 % vindt dat de afgesproken kwaliteit wél gehaald wordt. De onderdelen zwerfvuilverwijdering en onderhoud van fiets- en voetpaden scoren zowel in de woonwijken, in winkelcentra als langs hoofdwegen scoren bij de meeste (meer dan de helft) respondenten een onvoldoende (= de afgesproken kwaliteit wordt niet gehaald).

5.3 Burgerschauw

Jaarlijks worden een aantal punten geschouwd door verschillende bewonerspanels met behulp van de speciaal voor dit doel vereenvoudigde versie van de kwaliteitscatalogus. In 2007 zijn de drie wijken Buytenwegh/de Leyens, Noordhove/Seghwaert en Oosterheem geschouwd door bewoners. Welgeteld is er op 66 verschillende punten geschouwd op 18 verschillende onderwerpen. In totaal voldeed 89% van de punten aan de norm. Slechts voor het beheer van ruiggras en de aanpak van zwerfvuil werden de normen niet gehaald.

Vanaf 2008 wordt in alle wijken van Zoetermeer een schouw uitgevoerd.

5.4 Quick scan

Jaarlijks wordt door een onafhankelijk bureau een "quick scan" uitgevoerd, eveneens met behulp van de kwaliteitscatalogus. In tegenstelling tot de burgerschauw, is bij de quick scan de hele stad onder de loep genomen.

Bij de quick scan in 2007 bleek 76% aan de norm te voldoen. Dat is een lichte daling ten opzichte van 2006. Bij 24 onderdelen voldeed de kwaliteit niet aan de gestelde normen.

Het gaat hier met name om het schoonhouden van de stad, in het bijzonder de centrumgebieden. Voor de centrumgebieden geldt namelijk het hoogst afgesproken kwaliteitsniveau, niveau A. Dit niveau geldt voor het verwijderen van zwerfvuil, voor het onderhoud van straatmeubilair en het groenonderhoud. Juist in centrumgebieden, waar de gebruiksdruk hoog is en vandalisme en graffiti meer voorkomen, vergt het behalen van kwaliteitsniveau A een enorme inspanning van de organisatie.

Bij het schoonhouden van het Stadshart is bovendien gebleken dat de gekozen verhardingssoort (gebakken klinkers) het behalen van niveau A bemoeilijkt, door het relatief grote oppervlakte aan voegen tussen de klinkers. Klein zwerfvuil zoals sigarettenpeuken hoopt zich makkelijk op in die klinkervoegen. Vooral in het Stadshart, is de omgeving van de geplaatste peukenpalen (kantoren, horeca, winkels) moeilijk schoon te houden op niveau A.

Uit de analyse van de quickscan 2007 is daarom geconcludeerd dat niveau A voor het verwijderen van klein zwerfvuil in centrumgebieden geen haalbare doelstelling is. Om niveau A voor het onderhoud aan straatmeubilair en het verwijderen van grof zwerfvuil wél te kunnen halen, is gekozen voor een nieuwe serie straatmeubilair. Met het nieuwe type afvalbak komt minder grof zwerfvuil in de openbare ruimte terecht.

Ook voor het groenonderhoud in stadscentra en het verwijderen van zwerfvuil in woongebieden en langs hoofdwegen geldt niveau A (zie 5.5). Ook op die plekken blijkt die doelstelling moeilijk realiseerbaar, maar geen aanleiding voor het bijstellen van de kwaliteitsdoelen.

Kortom: de quick-scan geeft een gedetailleerde kijk op het behalen van de kwaliteitsdoelstellingen. Daar waar de doelstellingen niet worden gehaald, worden de gegevens jaarlijks geanalyseerd om te bezien op welke manier de gestelde doelen wél gerealiseerd kunnen worden.

5.5 Meldingen

In 2007 zijn over de openbare ruimte circa 15.000 meldingen geregistreerd, ruim 900 meer dan in 2006. Uit het toegenomen gebruik van de melddesk blijkt dat in ieder geval dat dit een laagdrempelige manier is om melding te kunnen doen over de openbare ruimte. Meldingen zijn echter geen objectieve manier om kwaliteit te monitoren en een toename van meldingen hoeft niet te betekenen dat de kwaliteit van de openbare ruimte achteruit gegaan is of dat bewoners ontevreden zijn. Uit de omnibusenquête en burgerschouw (zie 5.2 en 5.3) blijkt dat laatste in ieder geval niet.

Het aantal meldingen en het onderwerp van de meldingen wordt jaarlijkse geanalyseerd en steeds blijkt dat het aantal en het onderwerp van de meldingen overeenkomen met de conclusies uit de quick-scan en burgerschouw. De onderwerpen waarover de meeste meldingen binnenkomen zijn de openbare verlichting (doet het niet), het groen (niet schoon of heel), verharding (niet schoon of heel) en straatmeubilair (niet schoon of heel).

Het doen van meldingen wordt aangemoedigd en is een zeer bruikbare indicator voor de kwaliteit van de buitenruimte. Keerzijde is wél dat de afhandeling van meldingen een groot beslag legt op de beschikbare tijd en capaciteit van de organisatie. In de begroting is als doel gesteld dat 75% van de meldingen binnen de daarvoor afgesproken tijd (10 dagen) wordt afgehandeld. Ook die doelstelling wordt gemeten: momenteel wordt 85% van de meldingen binnen de afgesproken tijd afgehandeld.

5.6 Raadsbesluiten over de kwaliteitsniveaus

De raad heeft na 2005 een aantal beslissingen genomen over de na te streven kwaliteit en daarmee wijzigingen aangebracht ten opzichte van de doelstellingen uit de Beheervisie 2005-2015.

Deze wijzigingen zijn achtereenvolgens:

- De verharding van voet-en fietspaden van niveau C naar niveau B;
- Het verwijderen van onkruid op de verharding in de woongebieden van niveau C naar niveau B;
- Het verwijderen van zwerfvuil in de woongebieden van niveau B naar niveau A.

5.7 Samenvatting

Uit zowel de burgerschouw als uit de quick scan blijkt dat de kwaliteit voor het verwijderen van zwerfvuil, met name daar waar kwaliteit A is gekozen, niet voldoet aan de gestelde ambitie. Dit beeld wordt bevestigd door de omnibusenquête: de meeste respondenten geven aan dat de kwaliteit voor zwerfvuil verwijdering niet voldoet. Inmiddels is gestart met het project 'Schoon Zoetermeer', waarbij de huidige situatie in beeld wordt gebracht en verbetervoorstellen worden gedaan voor een schonere stad. Ook is in 2008 een extra ploeg in het stadshart en de wijkwinkelcentra ingezet om het zwerfvuil te verwijderen. Met deze maatregelen wordt de kwaliteit A voor het 'grove' zwerfvuil naar verwachting gehaald. Voor klein zwerfvuil blijkt de doelstelling A te hoog gegrepen. Het voorstel is daarom voor fijn zwerfvuil niveau B vast te stellen.

6 Beheervisie

Centraal in de Beheervisie staat de technische beheerkwaliteit. In dit hoofdstuk worden de kwaliteitsambities voor het beheer en onderhoud beschreven voor de verschillende gebiedstypen.

6.1 Genuanceerde kwaliteitskeuzes

Algemeen uitgangspunt van de Visie Openbare ruimte (VOR) en de Beheervisie is dat de kwaliteit van de openbare ruimte niet overal hetzelfde hoeft te zijn. Op basis van een ruimtelijke en functionele typering wordt een onderscheid gemaakt in verschillende *structuurelementen*. Dat zijn gebieden die qua functie, aard of inrichting met elkaar overeenkomen. Op basis daarvan zijn voor het onderhoud vergelijkbare ambities opgesteld.

De kern van de Beheervisie is het vastleggen van de kwaliteitsambities voor de onderscheiden structuurelementen. De bundeling van structuurelementen waarvoor afzonderlijke kwaliteitsambities zijn geformuleerd is als volgt:

- centra (in de VOR: stadshart, dorpsstraat en culturele as, wijkwinkelcentra en stationslocaties);
- woongebieden (in de VOR: woonwijken, hoofd fietsroutes, weteringen en oude linten, wijkparken, stadswater);
- hoofdwegen (in de VOR: hoofdwegen);
- bedrijventerreinen (in de VOR: kantoorgebieden en bedrijventerreinen);
- recreatiegebieden (in de VOR: recreatiegebieden).

In de volgende paragrafen wordt een korte typering van de structuurelementen gegeven. Tevens worden de ambities met betrekking tot de verschillende onderdelen aangegeven. Deze zijn uiteindelijk in een kwaliteitsmatrix vastgelegd.

6.2 Centra: veilig, aantrekkelijk en goed bereikbaar

Gebiedstypering

Winkel- en centrumgebieden zijn centraal gelegen in de stad of in de wijk. Ze vervullen een centrumfunctie vanwege de aanwezigheid van winkels en voorzieningen, veelal in combinatie met een halte van de Randstadrail. Naast het Stadshart en de wijkwinkelcentra wordt ook de omgeving van het station Zoetermeer tot de centrumgebieden gerekend. Kenmerk voor al deze gebieden is de hoge gebruiksdruk van met name voetgangers en fietsers. Naast “verkeersgebied” worden deze centra vooral ook als verblijfsgebied gebruikt. De gebieden zelf hebben over het algemeen een sterk verkeersaantrekkende werking, wat resulteert in parkeervoorzieningen en fietsenstallingen. Belangrijk kenmerk in de avond en de nacht is dat deze gebieden, vooral ten opzichte van het gebruik overdag, stil en verlaten zijn.

Ambitie:

de openbare ruimte is aantrekkelijk, uitnodigend, toegankelijk, sociaal veilig en overzichtelijk

Winkel en centrumgebieden moeten attractief zijn. Ze moeten uitnodigen om te verpozen en te verblijven. Een goede begaanbaarheid van deze voetgangersgebieden staat voorop. In deze gebieden wordt veelvuldig gebruik gemaakt van kinderwagens, rollators, winkelwagens etc. Een vlakke bestrating met een goed comfort zijn hier vereist. Er is, zeker in de avonduren wanneer winkel en kantoorpanden gesloten zijn, sprake van een grote mate van anonimiteit. Daarom wordt met een goed niveau van openbare verlichting mogelijke onveiligheidsgevoelens in de avonduren weggenomen.

Winkels en stations hebben een sterk verkeersaantrekkende werking. De inrichting van de openbare ruimte is daar op afgestemd. Vooral een goede bewegwijzering en een duidelijke verkeersstructuur zijn belangrijk.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

Kwaliteit B is het vertrekpunt voor de kwaliteitsambities in de centrumgebieden. Voor de meeste onderdelen van de openbare ruimte is dat passend bij het ambitieniveau. Maar voor het groen, meubilair en netheids- onderhoud (zwerfvuil) is een hoger niveau (A) noodzakelijk. Voor het fijn zwerfafval geldt wel kwaliteit B.

Groen en meubilair: kwaliteit A

Voor het openbaar groen is cultureel beheer van een hoge kwaliteit gewenst. Hoogwaardig en netjes verzorgd groen draagt bij aan de uitstraling van de centra. Groen van een hoge kwaliteit zal minder snel vervuilen en worden vernield. Dit is in deze intensief bezochte gebieden uitermate belangrijk.

In de VOR is prioriteit gegeven aan het versterken van de boomstructuren in het Dorp en Driemanspolder.

Voor het meubilair zoals banken en papierbakken geldt hetzelfde. Deze voorzieningen moeten schoon en heel zijn. Eventuele schade wordt snel en adequaat hersteld.

Zwerfafval en netheidsbeeld: kwaliteit A

De kwaliteitsambitie voor het verwijderen van zwerfafval en onkruiden in het groen is eveneens hoog. Ook hier geldt dat een schone omgeving past bij het representatieve karakter en minder snel uitnodigt tot vervuiling of vernieling. Vervuiling en vandalisme worden ontmoedigd door intensief onderhoud. Er is daarom voortdurend aandacht voor het verwijderen van zwerfafval, het legen van papierbakken en het snel herstellen van schade, zodat de openbare ruimte schoon en heel blijft.

6.3 Woongebieden: schoon, heel en veilig

Typering

De woongebieden beslaan een groot deel van de openbare ruimte. De woonfunctie staat centraal en de openbare ruimte is hierop ingericht. De woongebieden omvatten een gevarieerd areaal. Er worden verkeersgebieden onderscheiden zoals wegen en parkeervoorzieningen. Daarnaast worden ook gebieden met een verblijfsfunctie onderscheiden, zoals woonerven, pleinen, groengebiedjes en speelplekken. Ook water en groen maken deel uit van het woongebied en zorgen mede voor een aantrekkelijke woonomgeving.

Ambitie: De openbare ruimte is veilig, functioneel en schoon. Maatwerk samen met bewoners staat voorop.

De algemene kwaliteitsambities gelden als vertrekpunt voor de kwaliteit van alle woongebieden in de stad. Maar er is ruimte voor maatwerk per buurt, of straat. In overleg met bewoners en andere belanghebbenden wordt dit maatwerk concreet ingevuld door het wijkmanagement. Hierbij zal voornamelijk het accent liggen op het aspect schoon en heel: schoonmaken en schadeherstel.

De verkeersveiligheid en de sociale veiligheid vragen voortdurende aandacht. Een goede openbare verlichting vormt hierin een belangrijk onderdeel. Samen met andere partners, bijvoorbeeld woningbouwcoöperaties, wordt gestreefd naar een goed verlichte woonomgeving.

Functionaliteit van de woongebieden staat voorop. Het gebruik van de openbare ruimte is divers en de inrichting en het beheer zijn hierop afgestemd. Er worden verblijfsgebieden en verkeersgebieden onderscheiden met elk hun eigen specifieke inrichtings- en beheersconsequenties.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

De woongebieden (of woonwijken) kennen een zeer gevarieerd gebruik van de openbare ruimte. De te beheren onderdelen zijn vaak kleinschalig van omvang en nauw met elkaar verweven, wat grote consequenties heeft voor het beheer en onderhoud. Bijvoorbeeld de kleinschalige woonerven en smalle woonstraten met parkeerplaatsen, drempels, bebording, bomen in de verharding, kleine beplantingsvakken, verlichting, meubilair etc. Als algemene kwaliteitsambitie voor de woongebieden geldt de kwaliteit B. Dit is voldoende

voor een functionele instandhouding van de aanwezige voorzieningen. Een redelijke, reële en doelmatige kwaliteit, met ruimte voor enige nuances en maatwerk in het wijkbeheer.

Verhardingen: kwaliteit C

Voor de verharding in de woongebieden is het uitgangspunt dat deze veilig is. Er kan worden volstaan met kwaliteit C. Uitzonderingen daarop (zie 5.5) zijn de fiets- en voetpaden én het verwijderen van onkruid op de verharding, waarvoor kwaliteit B geldt.

Groen, meubilair en onkruid uit groen verwijderen: kwaliteit B

Voor de kwaliteit van het groen, het meubilair en de verzorging van de openbare ruimte in het algemeen is kwaliteit B de richtlijn. In de VOR wordt aandacht gevraagd voor het herstel en behoud van de boomstructuren en meer variatie in het groenbeheer (onderscheid in bomen, struiken, kruidlaag).

Zwerfvuil verwijderen: kwaliteit A

De raad heeft besloten het niveau van het verwijderen van zwerfvuil in woongebieden te verhogen van B naar A. Ook hier geldt voor het fijn zwerfafval kwaliteit B.

6.4 Hoofdwegen: verkeersveilig, met een soepele verkeersafwikkeling

Typering

Zoetermeer kent een duidelijke structuur van hoofdwegen. Dit zijn de wegen die de wijken onderling verbinden en die de stad verbinden met het regionaal en landelijk wegennet. De wegen zijn van belang in het kader van de bereikbaarheid. Ze hebben een hoge verkeersintensiteit, met een hier op afgestemde inrichting en beheersintensiteit. In de hoofdwegenstructuur is een groot aantal kunstwerken en verkeersregelininstallaties opgenomen. De wegen zijn ingebed in een overwegend groene omgeving met een natuurlijk karakter.

Ambitie: verkeersveiligheid en een goede doorstroming staan voorop

De hoofdwegen kennen een hoge verkeersintensiteit. De inrichting van de weg, het onderhoud hiervan en het snelheidsregime zijn hieraan aangepast. Doorstroming en bereikbaarheid zijn leidend in het beheer. Onderhoudsmaatregelen worden tijdig uitgevoerd, zodat grotere ingrepen niet eerder dan noodzakelijk behoeven te worden uitgevoerd. Overlast voor het verkeer door stagnatie in de doorstroming wordt daarmee zoveel mogelijk beperkt. De tijdige uitvoering van het onderhoud geldt niet alleen voor de verhardingen, maar ook voor de verkeersregelininstallaties en de verlichting.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

Alle te beheren onderdelen van de hoofdwegenstructuur zoals de asfaltverharding, de markeringen, de bebording, de verlichting, de kunstwerken en de verkeersregelininstallaties etc. vergen een regulier onderhoud overeenkomstig de kwaliteit B.

Kunstwerken: kwaliteit B

De gewenste kwaliteit van de kunstwerken is in overal in Zoetermeer niveau B. In relatie tot de hoofdwegen, wordt specifiek aandacht geschonken aan de sociale veiligheid van tunneltjes.

Groenonderhoud: natuurlijk beheer en kwaliteit C

Het onderhoud aan het overwegend natuurlijk groen is extensief en beperkt zich tot het maaien van de bermen en het snoeien en dunnen van de beplanting. Zoals in 4.3 is beschreven, vergt het natuurlijk beheer een andere kijk op kwaliteit. Ook in de VOR wordt aandacht gevraagd voor meer variatie in het groenbeheer (onderscheid in bomen, struiken en kruidlaag) en het versterken van de boomstructuren langs de hoofdwegen. De invulling van natuurlijk beheer, ook langs de hoofdwegen zal de komende jaren aandacht krijgen. De verkeersveiligheid (overzicht) van de weg staat zoals gezegd voorop.

Verwijderen van zwerfvuil: kwaliteit A

Voor het verwijderen van zwerfvuil langs hoofdwegen is niveau A afgesproken, met uitzondering van het fijn zwerfvuil (B). Een nette uitstraling van de belangrijke hoofdwegenstructuur staat daarbij voorop.

6.5 Bedrijventerreinen: functioneel en bereikbaar

Typering

De verschillende bedrijventerreinen hebben een divers karakter, wat wordt bepaald door het type bedrijven. Voor bedrijventerreinen is een goede bereikbaarheid en vindbaarheid belangrijk. Daarnaast is de veiligheid op en rond de terreinen van belang. Ook de algehele uitstraling van de terreinen wordt meer en meer een factor van betekenis vanwege de menging met andere functies (publiekgerichte functies als showrooms, horeca/ leisure, onderwijs, woon-werkcombinaties, etc.).

Ambitie: functioneel, bereikbaar en samenwerking met ondernemers

De gemeente levert een functionele kwaliteit van de openbare ruimte die vergelijkbaar is met die van de woongebieden. Wanneer vanuit het oogpunt van representatie een hogere kwaliteit gewenst wordt, zal een inbreng van de bedrijven zelf moeten komen. Bij het beheer van bedrijventerreinen wordt op dit moment vooral in het kader van beveiliging samengewerkt met de bedrijven. In de toekomst zal dit worden uitgebouwd naar andere onderdelen van het beheer, bijvoorbeeld in de vorm van parkmanagement.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B, verharding kwaliteit C

De afgesproken kwaliteit van de openbare ruimte voor de bedrijventerreinen is kwaliteit B. Deze kwaliteit garandeert een veilig gebruik. Bedrijventerreinen hebben een sterke aantrekkende werking op verkeer. Vooral op terreinen waar volumineuze detailhandel en transport zijn gevestigd. In het beheer wordt rekening gehouden met het economisch belang van bedrijven; er wordt zorggedragen voor een goede bereikbaarheid. Voor de kwaliteit van de verhardingen zélf kan worden volstaan met een lager niveau: niveau C.

6.6 Recreatiegebieden: recreatief en natuurlijk

Typering

Zoetermeer heeft een aantal grotere recreatiegebieden, die voornamelijk aan de rand van de stad gelegen zijn. De gebieden verschillen onderling sterk van karakter. Het Westerpark is een echt parklandschap, het Buytenpark kenmerkt zich door ruige "struinnatuur", bij de Noord Aa staat waterrecreatie centraal, het Balijbos wordt getypeerd door robuust bos en het Van Tuyllpark is een sportpark. Algemeen kenmerk is dat recreatief gebruik hand in hand gaat met natuurontwikkeling en natuurbeleving.

Ambitie: schoon, netjes en natuurlijk

De recreatiegebieden worden over het algemeen goed bezocht. De gebieden die direct aan de wijk grenzen worden veelal dagelijks bezocht voor "een ommetje" terwijl andere gebieden het vooral van het weekend bezoek moeten hebben. Gemiddeld is sprake van een extensief gebruik.

De recreatiegebieden zijn primair ingericht ten behoeve van recreatieve activiteiten. Met het beheer wordt ingespeeld op dit gebruik. De wegen en paden zijn normaal veilig begaanbaar. Voor halfverharde en onverharde paden wordt een lagere norm gehanteerd, vanwege de extensieve en natuurlijke uitstraling. Een plaatselijk hogere gebruiksdruk kan slijtage opleveren, te denken valt aan speelvelden, ruiterspaden en andere half of onverharde paden. Dat beeld is acceptabel in dergelijke gebieden.

Naast recreatief gebruik staat natuur in deze gebieden centraal. Het natuurlijke groenbeheer is hierop afgestemd.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit C

Over het algemeen ligt de ambitie ten aanzien van het beheer van de recreatiegebieden op een lager niveau dan elders in de stad. Het gemiddeld gesproken extensieve gebruik is de rechtvaardiging hiervoor.

Netheidsonderhoud en meubilair: kwaliteit B

Voor het schoonhouden van meubilair en het verwijderen van zwerfvuil is kwaliteit B afgesproken.

Het netheidsonderhoud van het Noord Aa strand is afgestemd op de hoge piekbelastingen in de zomer.

Voor het verwijderen van het onkruid uit het groen geldt niveau C, vergelijkbaar met het niveau langs de hoofdwegen. Dit heeft te maken met de natuurlijke uitstraling. Voor het verwijderen van onkruid van verhardingen is ook niveau C afgesproken, vergelijkbaar met het niveau op bedrijventerreinen. Dit lagere niveau komt overeen met het lagere onderhoudskwaliteit van verhardingen op bedrijventerreinen en recreatiegebieden (ook niveau C).

6.7 Samenvatting

De doelstellingen zoals verwoord in voorgaande paragrafen, zijn schematisch voorgesteld in figuur 7.

Per structurelement – centra, woongebieden, hoofdinfrastructuur, bedrijventerreinen, recreatiegebieden – worden de kwaliteitsambities opgesomd voor de verschillende onderdelen van de openbare ruimte.

In de Kwaliteitscatalogus zijn alle niveaus vertaald in meetbare doelen. Bij ieder niveau hoort een maatregelenpakket en bijbehorend kostenplaatje. De keuze voor een ander kwaliteitsniveau heeft daarom altijd financiële gevolgen. De *menukaart beheer* in de bijlage laat zien welke meer- of minderkosten horen bij een hogere of lager beheerkwaliteit.

Centra Woongebieden Hoofdinfrastructuur Bedrijventerreinen Recreatiegebieden

Groen

Bomen	A	B	B	B	C
Beplanting	A	B	B	B	C
Gras	A	B	B	B	B
Natuurlijk groen	afhankelijk van het ontwikkelingsstadium van de beplanting				
Onkruid in beplanting	A	B	C	B	C
Grof zwerfvuil in groen	A	A	A	B	B
Fijn zwerfvuil in groen	B	B	B	B	B

Verharding

Elementen	B	C	B	C	C
Elementen voet/fietspad	B	B	B	B	B
Asfalt	B	C	B	C	C
Asfalt voet/fietspad	B	B	B	B	B
Markering	B	B	B	B	B
Onkruid in verharding	B	B	B	C	C
Grof zwerfvuil op verharding	A	A	A	B	B
Fijn zwerfvuil op verharding	B	B	B	B	B

Meubilair

Verlichting	B	B	B	B	B
Banken en afvalbakken	A	B	B	B	B
Spelen	volgens het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS)				
Graffiti	B	B	B	B	B

Figuur 7 de na te streven beheerkwaliteitsniveaus

7 Financiële relatie inrichting - beheer

7.1 Inleiding

In hoofdstuk 6 zijn de verschillende kwaliteitsdoelstellingen voor het beheer beschreven.

In de menukaart beheer is weergegeven welke meer- of minderkosten horen bij een hoger of lager kwaliteitsniveau van beheer. De beheerkosten worden echter niet alleen beïnvloed door de keuze voor en hogere beheerkwaliteit, maar ook door het niveau van inrichting. In de VOR zijn de verschillende niveaus opgesomd (figuur 3 in hoofdstuk 1).

In dit hoofdstuk wordt de financiële relatie tussen de inrichting en beheer nader onder de loep genomen.

De menukaart *inrichting en beheer* becijfert die relatie nauwkeurig. De menukaart is opgenomen in de bijlage en wordt besproken in 7.3.

7.2 Hoger kwaliteitsniveau inrichting = hogere beheerkosten

Een hoger kwaliteitsniveau bij de inrichting leidt tot hogere beheerkosten. De hogere beheerkosten worden voornamelijk veroorzaakt door duurder materiaalgebruik waardoor vervanging duurder is. De vierkante meterprijs is hoger zowel bij het inrichten als bij de vervanging. De vervangingskosten maken deel uit van de beheerkosten.

Toegepast op de Zoetermeerse situatie en de verschillende beheerniveaus, betekent bovenstaande de beheerkosten in een gebied waar beheerniveau B is afgesproken, hoger zijn bij een inrichtingskwaliteit extra dan bij een inrichtingskwaliteit standaard.

In figuur 3 uit hoofdstuk 1 is zichtbaar waar zich een dergelijke situatie voordoet: alle gebieden waar een extra inrichtingskwaliteit geldt (middelgroen) en kwaliteit B voor beheer is afgesproken (grijs) zijn duurder in beheer dan de gebieden waar voor de inrichting niveau standaard is afgesproken: de woonwijken Palenstein en Oosterheem, kantoorgebieden, de wijkparken, de oude weteringen en de doorgaande fietsroutes.

Samengevat: de keuze voor een hogere inrichtingskwaliteit leidt tot hogere beheerkosten. De afspraak die in dat verband is gemaakt is dat bij ieder plan of project en bij elke investering in de openbare ruimte inzichtelijk wordt gemaakt welke structurele financiële beheerkosten die investering met zich meebrengt (zie hierover ook hoofdstuk 8, Financiën). Een actueel voorbeeld is de éénmalige kwaliteitsimpuls zoals nu is voorgesteld in de VOR voor de wijkparken, doorgaande fietsroutes en hotspots in de wijken.

7.3 De menukaarten inrichting en beheer

In de *menukaart Inrichting en Beheer* wordt voorgaande financiële relatie tussen inrichting en beheer inzichtelijk gemaakt met cijfers.

In de menukaart *Inrichting en Beheer* (IB) staan de *prijs per vierkante meter openbare ruimte* van de verschillende kwaliteitsniveaus in de inrichting respectievelijk het beheer. Je kan in de menukaart IB in één oogopslag zien wat een vierkante meter openbare ruimte kost in het Stadshart en een woonwijk.

Combinaties van niveaus die in Zoetermeer niet voorkomen (bijvoorbeeld exclusieve inrichting met een laag beheerniveau of een eenvoudige inrichting met een hoog beheerniveau) zijn niet doorgerekend.

Als de wens zou bestaan een bepaalde wijk in te richten of te beheren conform een ander kwaliteitsniveau, biedt de menukaart duidelijkheid over de te verwachten kosten per vierkante meter openbare ruimte.

De getallen in de menukaart IB zijn gebaseerd op ervaringscijfers en kostenkengetallen van de gemeente Zoetermeer. De onderbouwing van de getallen en aannames zijn genoemd in de menukaart IB, zodat voor eenieder duidelijk is wat de bandbreedte van de schattingen is.

De menukaart wordt aangepast en geactualiseerd om de toepasbaarheid van de menukaart in de komende jaren te garanderen.

De menukaart IB is gebaseerd op berekeningen in excel, waarvan het eerste blad met de conclusies en onderstaande tabel in figuur 8 is opgenomen in de bijlage. In figuur 8 zijn de berekende kosten voor de verschillende niveaus samengevat.

structuurelement	inrichtingskwaliteit	prijs/m2	%	beheerkwaliteit	prijs/m2	%
woonwijk	standaard	€ 65,00	100	B	€ 1,90	100
woonwijk	extra	€ 90,00	140	B	€ 2,20	115
wijkwinkelcentra	extra	€ 90,00	140	A	€ 4,75	250
stadshart, dorpsstraat	exclusief	€ 110,00	170	A	€ 5,50	290

Figuur 8 berekening van inrichtings- en beheerkosten per vierkante meter openbare ruimte bij verschillend kwaliteitsniveau

Figuur 8 laat zien dat:

- de inrichting van de openbare ruimte in een standaardwijk (= woonwijk) in Zoetermeer per vierkante meter 65 Euro kost. Het beheer van een standaardwijk (niveau B) kost 1,9 Euro per vierkante meter openbare ruimte. Deze beide getallen zijn de basis voor vergelijking met andere getallen en zijn daarom als 100% in de tabel gezet;
- een *extra* inrichtingskwaliteit 1,4 (140%) keer zo veel kost als een standaard inrichtingskwaliteit en dat de inrichting van de openbare ruimte in het Stadshart 1,7 (170%) keer zo veel kost als van een standaardwijk;
- een duurdere inrichting ook gevolgen heeft voor het beheer. Woonwijken zijn standaard ingericht, uitgezonderd de woonwijken Palenstein en Oosterheem, waar de inrichting op niveau extra gebeurt. Voor het beheer geldt in alle woonwijken hetzelfde onderhoudsniveau, namelijk B. Hetzelfde beheerniveau B kost in Palenstein of Oosterheem echter 1,15 zoveel als in de wijk met een standaardinrichting (2,20 in plaats van 1,9 Euro);
- voor wijkwinkelcentra zijn geen aparte kosten berekend. De aanname is dat voor wat betreft de inrichting de woonwijken met niveau *extra* vergelijkbaar zijn. De beheerkosten van wijkwinkelcentra zijn naar verwachting niet zo hoog als die van het stadshart of de dorpsstraat en geschat op 4,75 Euro per vierkante meter.

7.4 Samenvatting

In dit hoofdstuk is de relatie tussen de inrichtings- en beheerkosten verduidelijkt. De belangrijkste conclusie is: de beheerkosten nemen toe door een duurdere inrichting, ook al geldt hetzelfde beheerniveau. Dat onderstreept het belang van de afspraak dat van alle investeringsimpulsen in de openbare ruimte de financiële beheergevolgen inzichtelijk gemaakt worden en aan het bestuur ter besluitvorming worden voorgelegd (zie hierover hoofdstuk 8).

8 Financieel kader

8.1 Inleiding

De Beheervisie is voor alle vormen van onderhoud aan de openbare buitenruimte financieel doorgerekend voor de jaren 2008 tot en met 2070. De besluitvorming over beheerbudgetten en de benodigde stortingen vindt jaarlijks op twee momenten plaats: in het voorjaarsdebat en de begrotingsbehandeling. Financiële gevolgen worden op dié momenten aan het bestuur ter besluitvorming voorgelegd.

Voor het beheer van de openbare ruimte zijn er twee financieringsbronnen:

- de Reserve Groot Onderhoud (RGO);
- Algemene Dienst (AD)

8.2 Berekeningen

Alle berekeningen voor het groot onderhoud zijn uitgevoerd op het prijspeil van 2008. Alle ramingen voor het groot onderhoud/vervanging zijn eveneens berekend voor toekomstige jaren, waarmee een doorkijk naar de eindsaldi van de reserve groot onderhoud per ultimo 2070 wordt gegenereerd. De cijfers worden jaarlijks geïndexeerd voor de inflatie. De berekeningen zijn voorts inclusief 15% Voorbereiding & Toezichtkosten, inclusief overhead en exclusief BTW.

Voor de berekening is gebruik gemaakt van de meest recente gegevens uit de beheersystemen over areaal, aantallen en oppervlaktes etc. De stortingen in de reserve zijn conform de begrotingsrichtlijnen verwerkt. Voor de RGO is een vast rentepercentage van 4% gehanteerd, overeenkomstig het genomen raadsbesluit. In de volgende paragrafen wordt per financieringsbron het financieel kader aangegeven.

De berekeningen voor het dagelijks en periodiek onderhoud worden jaarlijks bij het opmaken van de begroting opnieuw gedaan, waarbij de stortingen en de bestedingen ten laste van de reserve groot onderhoud telkens worden geïndexeerd voor het begrotingsjaar en drie daaropvolgende jaren.

8.3 De Reserve Groot Onderhoud (RGO)

Uit de RGO bovengronds wordt het groot onderhoud in de openbare ruimte gefinancierd. De RGO is als het ware de spaarpot voor al het groot onderhoud in de openbare ruimte. Voor investeringen in de openbare ruimte, anders dan voorziene vervangingen die al in de RGO zijn opgenomen, dient apart beheerbudget geregeld te worden.

De doorrekening van de RGO is bedoeld om aan te geven of in de komende jaren voldoende reserve bestaat voor noodzakelijke investeringen in de openbare ruimte. De doorrekening wordt uitgevoerd voor een periode van 60 jaar. Bij de huidige doorrekening tot en met 2070 komt de toekomstige uitgave van de vervanging van kunstwerken in beeld. De piek in die uitgavenpost ligt tussen de jaren 2060 en 2070. In vorige versies en doorrekeningen van de Beheervisie bleef die piek in uitgaven buiten beeld. Daarnaast worden nu uitgaven voor vervanging van speelplekken en –toestellen, bomen, ov- en schakelkasten voor de openbare verlichting en de afvoer van bagger ten laste gebracht van de RGO. De uitgangspunten en achtergronden bij de berekeningen zijn opgenomen in bijlage 3. Uit de doorrekening tot en met 2070 blijkt dat de reserve sluitend is.

Kortom: de RGO is een spaarpot waaruit slechts die zaken kunnen worden gefinancierd, waarvoor de RGO is bedoeld, het uitvoeren van groot onderhoud aan bovengrondse openbare ruimte.

8.4 De algemene dienst (AD)

Dagelijks en periodiek onderhoud wordt gefinancierd uit de Algemene Dienst (AD). Bij het jaarlijks opnieuw berekenen van de budgetten wordt steeds de recente wijziging in wet en regelgeving (zoals de Flora- en Faunawet en de WION) meegenomen en worden telkens de meest recente kostenontwikkelingen meegenomen (inclusief aanbestedingsresultaten). Dit alles uitgevoerd volgens het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau.

8.5 Conclusie

Belangrijkste conclusie voor wat betreft de beheerfinanciën is dat de opgebouwde Reserve Groot Onderhoud (RGO) zorgvuldig beheerd moet blijven om in de toekomst de te verwachten grote uitgaven voor bijvoorbeeld de vervanging van kunstwerken te kunnen financieren.

De in 2008 gemaakte afspraak dat voor alle investeringsimpulsen in de openbare ruimte de financiële beheergevolgen moeten worden berekend en aan het bestuur ter besluitvorming moeten worden voorgelegd, is van levensbelang voor de 'dekkingsgraad' van de RGO. Met andere woorden: voor investeringen in de openbare ruimte, anders dan voorziene vervangingen die al in de RGO zijn opgenomen, dient apart beheerbudget geregeld te worden.

Colofon

Inhoud:

Stadsbeheer Zoetermeer,
Bureau Beleid en Programmering

Projectteam:

Marieke van Bemden
Theo Niesen
Yvonne Klein Rouweler (YKR Advies)

Kaartmateriaal en foto's:

Gemeente Zoetermeer

Omslag:

Gemeente Zoetermeer

Menukaart Beheer

Menukaart beheer kwaliteit

structuurelement	onderdeel	groen				
	kwaliteit	vlak gras	ruig gras	beplanting (semi) cultureel	onkruid	bomen
stadshart, dorpsstraat, winkelcentra	A			0	0	0
	B			-7.000	-19.000	-2.000
	C			-11.000	-38.000	-4.000
woongebieden	A	104.000	74.000	440.000	405.000	105.000
	B	0	0	0	0	0
	C	-68.000	-73.000	-270.000	-404.000	-79.000
hoofdwegen	A		19.000	96.000		7.000
	B		0	37.000		0
	C		-18.000	0		-4.000
bedrijfsterreinen	A		14.000	41.000	28.000	5.000
	B		0	0	0	0
	C		-13.000	-24.000	-27.000	-3.000
recreatiegebieden	A	27.000	45.000			16.000
	B	0	0			7.000
	C	-17.000	-44.000			0

structuurelement	onderdeel	verharding					
	kwaliteit	elementen weg/pp	elementen voet/fiets	onkruid	asfalt weg/pp	asfalt voet/fiets	markering
stadshart, dorpsstraat, winkelcentra	A	1.000	26.000	8.000			
	B	0	0	0			
	C	0	-21.000	-3.000			
woongebieden	A	554.000	206.000	231.000	441.000	44.000	11.000
	B	349.000	0	0	311.000	0	0
	C	0	222.000	-220.000	0	-103.000	-17.000
hoofdwegen	A				25.000	6.000	9.000
	B				0	0	0
	C				-6.000	-1.000	-14.000
bedrijfsterreinen	A	12.000	7.000	13.000	17.000	2.000	2.000
	B	5.000	0	7.000	14.000	0	0
	C	0	-18.000	0	0	-9.000	-2.000
recreatiegebieden	A	13.000	6.000		14.000	10.000	
	B	8.000	0		8.000	0	
	C	0	-3.000		0	-12.000	

structuurelement	onderdeel	meubilair		schoon	
	kwaliteit	verlichting	banken afvalbak	graffiti	zwerfvuil
stadshart, dorpsstraat, winkelcentra	A	18.000	0	6.000	0
	B	0	-81.000	0	-168.000
	C	-8.000	-124.000	-3.000	-252.000
woongebieden	A	225.000	181.000	36.000	162.000
	B	0	0	0	0
	C	-112.000	-92.000	-21.000	-80.000
hoofdwegen	A	28.000	9.000	17.000	56.000
	B	0	0	0	0
	C	-13.000	-4.000	-9.000	-27.000
bedrijfsterreinen	A	10.000	14.000	4.000	15.000
	B	0	0	0	0
	C	-4.000	-7.000	-1.000	-7.000
recreatiegebieden	A	8.000	56.000		6.000
	B	0	0		0
	C	-3.000	-28.000		-2.000

Menukaart Inrichting en Beheer

prijs per m2 openbare ruimte in euro's

structuurelement	inrichtingskwaliteit	prijs/m2	%	beheerkwaliteit	prijs/m2	%
recreatiegebied	eenvoudig	nvt	nvt	laag	nvt	nvt
woonwijk	standaard	€ 65,00	100 B	100 B	€ 1,90	100
woonwijk	extra	€ 90,00	140 B	140 B	€ 2,20	115
wijkwinkencentra	extra	€ 90,00	140 A	140 A	€ 4,75	250
stadshart, dorpsstraat	exclusief	€ 110,00	170 A	170 A	€ 5,50	290

aanames bij bovenstaande tabel

A - de inrichtingskosten voor dorpsstraat en stadshart zijn resp. 100 en 110. De beheerkosten van stadshart en dorpsstraat zijn reps. 5,7 en 5,3 /m2

B - voor wijkwinkencentra zijn geen aparte kosten berekend.

De aannames is dat voor wat betreft de inrichting de woonwijken met niveau extra vergelijkbaar zijn.

In het beheer zijn de wijkwinkencentra duurder dan woonwijken, door de hogere schoonmaakkosten, maar nog niet zo duur als stadshart of dorpsstraat.

De representatieve beheerkosten voor wijkwinkencentra zijn nog niet berekend, maar geschat op 4,75 Euro/m2

C- voor recreatiegebieden is geen prijs berekend omdat een dergelijk gebied nooit in aanmerking zal komen voor de afweging om een hogere inrichtingskwaliteit op t

D - het inrichten en beheren van water is in de cijfers buiten beschouwing gelaten.

bronnen:

eenheidsprijzen gemeente en Oranjewoud

GIS (aantallen en oppervlakten)

projectbureau oosterheem

besteksprijzen groen van lbZ

onderhoudsbestek groen Rokkeveen voor de groenverdeling standaardwijk

knappe koppen bij Sb

toelichting op cijfers

1 - voor stadshart, dorpsstraat (beide inrichtingskwaliteit exclusief), Oosterheem (inrichtingsniveau extra) en standaardwijk (Rokkeveen) zijn aanlegprijzen en onderh

2 - uit tabel kun je zien dat een extra inrichtingskwaliteit 35 euro per/m2 méér kost dan standaard. Exclusief kost weer 20 euro/m2 méér dan extra.

3 - uit de tabel kun je zien dat hoge beheerkwaliteit 2,5 á 3 keer zo duur is als basis beheerkwaliteit

4- uit de tabel kun je bovendien zien dat extra inrichtingskwaliteit zoals in oosterheem ook bij een standaardregime meer kost (2,2 i.p.v. 1,9) vanwege hogere vervan

5- het gaat hier om de prijzen per vierkante meter openbare ruimte, welke dus niet vergelijkbaar zijn met de prijzen voor verharding/groen/water etc. die op de menuk

Uitgangspunten berekeningen Reserve Groot Onderhoud (RGO)

Uitgangspunten berekeningen Reserve Groot Onderhoud (RGO)

Inleiding

De beheervisie voor het onderhoud aan de openbare buitenruimte is in concept financieel doorgerekend voor de jaren 2008 tot en met 2070. De conclusie is dat de reserve in meerjarig perspectief gezien sluitend is. Een belangrijk verschil ten opzichte van de vorige periode is dat nu een piek in het groot onderhoud van de kunstwerken in de jaren 2060/2070 is meegenomen. Daarnaast zijn er structureel extra lasten voorzien die in deze berekening zijn opgenomen.

Uitgangspunten berekening

In de berekening is de verlaging van € 606.000 (voorjaarsdebat 2007) van de storting van de onderhoudsvoorziening met ingang van 2008 opgenomen. Deze taakstelling wordt gerealiseerd door te bezuinigen op de uitvoeringskosten van projecten met 5% (€ 380.000) en door het later uitvoeren van projecten (herfasering) (€ 226.000).

De kostenramingen zijn gebaseerd op de gegevens zoals opgenomen in het beheersysteem van de afdeling stadsbeheer, met het prijspeil van 2008. Het beheersysteem is voor het onderdeel wegen geheel en voor kunstwerken gedeeltelijk ingevuld. De overige onderdelen zijn op basis van de buiten het systeem aanwezige gegevens vergaard. De bedoeling is dat in de komende jaren het beheersysteem ook voor de andere onderdelen wordt gevuld. Het beheersysteem middelt de uitgaven die de eerste 5 jaar worden geraamd. De 1^e vijf jaar zijn redelijk betrouwbaar daarna geldt dat hoe verder in de tijd hoe minder betrouwbaar. De voorbereidingskosten worden geraamd op 15% van de uitvoeringskosten.

Hieronder wordt per onderdeel de meerjaren uitgaven beschreven.

Wegen

De onderhoudsstaat van de wegen (en straks ook de andere onderdelen) wordt jaarlijks op basis van een inspectierapport jaarlijks geactualiseerd. In de berekeningen is het toekomstige onderhoud van de uitbreidingen in Oosterheem meegenomen. Vanwege de inspraak is telkens een fasering van 70% in het eerste jaar en 30% in het 2^e jaar opgenomen. Voor het onderdeel wegen zijn geen bijzonderheden ten opzichte van de vorige beheervisie te melden.

Kunstwerken

De gemeente heeft verschillende soorten kunstwerken in gebruik die gesplitst zijn in houten en betonnen kunstwerken. Alle kunstwerken zijn geïnventariseerd en voor een belangrijk gedeelte opgenomen in het beheersysteem. Omdat er geen ervaring is met daadwerkelijke vervangingen kan op dit moment alleen bij benadering worden bepaald wanneer de technische levensduur is beëindigd. Of de vervanging daadwerkelijk zal plaatsvinden is afhankelijk van de staat waarin het kunstwerk zich bevindt en de wenselijkheid van de vervanging op dat moment. Er kunnen immers meer aspecten spelen dan alleen de technische vervanging. De staat van het kunstwerk wordt periodiek beoordeeld. De gemeente heeft niet de zeggenschap over alle kunstwerken. Het groot onderhoud aan de kunstwerken boven de A12 en naar de A12 toe zal op aangeven van en in overleg met Rijkswaterstaat moeten worden uitgevoerd. Voor andere kunstwerken (zoals de tunnelbak van de Europaweg) geldt dat deze zo bepalend zijn voor de inrichting van de binnenstad dat niet zondermeer tot vervanging zal worden overgegaan.

In de berekeningen is rekening gehouden met een technische levensduur van houten kunstwerken met 40 jaar en voor betonnen kunstwerken 80 jaar. Voor twee kunstwerken is de levensduur, gezien het te verwachten gebruik, op 100 jaar: de fietsbrug Mandelabrug en Balijbrug.

De eerste grote vervangingen zijn gepland in 2055 (€ 9,8 mln. waaronder diverse Afrikaweg). In de periode 2060/2070 staan er een aantal vervangingen gepland. Met name 2060 (€ 33,6 mln. (o.a. EngelandIn/Oostweg RW12), 2061 (€ 12,5 mln. Afrikaweg RW12)), 2062 (€ 15,5 mln. Europaweg) en 2066 (€ 15,7 mln. Rokkeveensweg RW12/Zuidweg Station/RW12) zijn fors te noemen. Ook in de periode na 2070 zijn er vervangingen voorzien

Bij de vervanging kunstwerken wordt ervan uitgegaan dat niet alles hoeft te worden vervangen (o.a. fundering). In de berekeningen is uitgegaan van een vervanging van 80%. Ook hierbij geldt dat dit een indicatie is omdat hier geen ervaring mee is opgedaan. De vervanging van de kunstwerken is in de berekening gefaseerd en gespreid over 10 jaar.

Het toekomstige onderhoud van de kunstwerken is tot en met 2090 in beeld gebracht en vergt een groot beslag op de aanwezige middelen.

Openbare verlichting

Ten opzichte van de vorige beheersvisie is een stijging te zien. Met het vullen van het beheersysteem is gebleken dat bij de vorige berekening geen rekening is gehouden met de vervanging van ov- en signaalkasten en de bijbehorende stuursystemen.

Onderhoud technische voorzieningen

Hieronder valt het groot onderhoud van verkeersregelininstallaties. Ten opzichte van de vorige periode zijn er geen belangrijke wijzigingen te melden.

Waterbouwkundige voorzieningen

Het grootste deel van alle watergangen in Zoetermeer is in beheer en onderhoud bij de Hoogheemraadschappen. Een belangrijk deel van het onderhoud is het regelmatig baggeren van de watergangen. De verwerking van de uitkomende bagger is geregeld in de Keur, de aanliggende eigenaren moeten de bagger op hun eigendom ontvangen, de zogenaamde ontvangstplicht. Daar het in een stedelijk gebied ongewenst mogelijk is de bagger in de tuinen en groenstroken te ontvangen is in een convenant met de Hoogheemraadschappen geregeld dat de gemeente baggerdepots ter beschikking stelt. De ingedroogde bagger kon tot nu toe in de uitbreidingsprojecten verwerkt worden. Deze mogelijkheden zijn nu uitgeput en de ingedroogde bagger moet nu afgevoerd worden naar locaties buiten Zoetermeer. Deze meerkosten komen voor rekening van de gemeente. De komende jaren zal in overleg met de Hoogheemraadschappen een nadere berekening worden opgesteld.

Groen en speelvoorzieningen

Anders dan voorheen werd gedacht hebben bomen niet de eeuwige levensduur. De met de groei van Zoetermeer veelvuldig toegepaste snel groeiende soorten zoals populieren en elzen zijn na 30 - 35 jaar aan het eind van hun levensduur. Bomen zijn levende organismen, ze zijn vatbaar voor ziekten, plagen en stormschade. Ook staan in het stedelijk gebied veel bomen in de verharding. Door deze oorzaken zijn gaten in beeldbepalende boomstructuren ontstaan, geven volwassen bomen her en der overlast en leveren de toegepaste snelgroeiers inmiddels gevaar op voor de gebruikers van de openbare ruimte. In tegenstelling tot de vorige berekening is de vervanging van de bomen nu meegenomen.

De bomen binnen de gemeente zijn geïnventariseerd. Aan de hand van de soort en de standplaats is levensduur ingeschat, 35, 40 of 50 jaar. Belangrijk aspecten voor de levensduur zijn naast de veiligheidsoverwegingen ook bijvoorbeeld de worteldruk op de bestrating. De kosten van de vervanging zijn geraamd op basis van de gemiddeld kosten per ondergrond (50% in de volle grond en 50% binnen de verharde omgeving bij wegen e.d.). Met wijziging van een groei- naar een beheerafdeling is nog weinig ervaring opgedaan met de daadwerkelijke vervanging van bomen in het stedelijke gebied. De komende jaren zullen worden gebruikt om meer ervaring op te doen en kennis te vergaren over het vervangen van bomen binnen de gemeente. Gezien de onzekerheid is voor de jaren vanaf 2025 een vast bedrag opgenomen.

Ook de speelvoorzieningen zijn geïnventariseerd en nu opgenomen in het beheersysteem. De diverse toestellen zijn onderverdeeld naar soort en gekoppeld aan een levensduur. Vervolgens zijn deze kosten gemiddeld en opgenomen in de berekeningen. Ten opzichte van de vorige versie is de berekening nu nauwkeuriger. Vanwege de inspraak is telkens een fasering van 70% in het eerste jaar en 30% in het 2^e jaar opgenomen. Vanwege de intensieve kosten van bewonersinspraak zijn de voorbereidingskosten gesteld op 30% van de projectkosten.

Samengevat

De beheersvisie is berekend op basis van de gegevens die we op dit moment hebben. Omdat nog niet alles in het beheerssysteem is opgenomen (zoals bijvoorbeeld vervanging bomen) is er een onzekerheidsmarge ten aanzien van de toekomstige kosten. De komende periode zal het beheerssysteem verder worden ingevuld zodat dit nog meer als ondersteunend systeem zal gaan fungeren. Hieraan zal de komende jaren verdere invulling worden gegeven.

Voor kunstwerken geldt dat bij benadering kan worden bepaald wanneer de technische levensduur is beëindigd. Het groot onderhoud moet met andere woorden worden gezien vanuit de behoefte op dat moment en op basis van overleg met derden zoals Rijkswaterstaat. Ook na 2070 zullen er nog belangrijk vervangingen komen. Gegeven de kanttekeningen bij de eerdere ramingen wordt het niet opportuun geacht om reeds nu middelen te vragen/reserveren voor de vervanging van kunstwerken na 2080.

